

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему

Викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки (на прикладі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця)
(тема кваліфікаційної роботи)

Виконав: студент 2 курсу, групи ДМП-ОПН 23МГ+ОПН23(3)МГ

спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки

(код і найменування спеціальності)

_____ / Антон МОСКАЛЬЧЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____ / Микола ЛАЗАРСВ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензент _____ / Геннадій ЗЕЛЕНІН
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

В.о.завідувач кафедри _____ / Наталія БРЮХАНОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Нормоконтроль _____ / Валентина БУРБИГА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____ / Наталія МУРИНОВИЧ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 2024 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Кафедра педагогіки, методики та менеджменту освіти
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Освітньо-професійна програма «Освітні, педагогічні науки»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
Наталія БРЮХАНОВА
(підпис, ініціали, прізвище)

“27” вересня 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
другого (магістерського) рівня вищої освіти

студенту Москальченку Антону Олександровичу

1. Тема: Викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки (на прикладі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця)

затверджена наказом по академії №4801-5/3345 від “12” жовтня 2024 року

2. Термін здачі закінченої роботи «27» листопада 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи/проєкту: мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити методику викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки; об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх економістів у ХНЕУ ім.С.Кузнеця; предмет дослідження – методика викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки; завдання дослідження - визначити особливості навчання майбутніх економістів дисципліни «Міжнародна економіка» у ХНЕУ ім.С.Кузнеця; простежити динаміку застосування комп'ютерної техніки і відповідних технологій у вищій школі; обґрунтувати модель викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки; розробити та експериментально перевірити методику викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.

4. Зміст роботи/проєкту (перелік питань, які належить розробити): особливості навчання майбутніх економістів дисципліни «Міжнародна економіка» у ХНЕУ ім.С.Кузнеця; динаміка застосування комп'ютерної техніки і відповідних технологій у вищій школі; модель і методика викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студент економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.

5. Перелік графічного матеріалу (презентаційний матеріал): презентація доповіді за результатами дослідження з використанням комп'ютерної презентаційної програми Power point

6. Дата видачі завдання «27» вересня 2024 р.

Керівник

_____ (підпис)

Микола ЛАЗАРЄВ

(ім'я, прізвище)

Завдання прийняв до виконання

_____ (підпис)

Антон МОСКАЛЬЧЕНКО

(ім'я, прізвище)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН-ГРАФІК виконання кваліфікаційної роботи

№ з/п	Назва етапів роботи та питань, які мають бути розроблені відповідно до завдання	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1	Визначення особливостей навчання майбутніх економістів дисципліни «Міжнародна економіка» у ХНЕУ ім.С.Кузнеця.	20.10.2024	
2	Встановлення динаміки застосування комп'ютерної техніки і відповідних технологій у вищій школі.	30.10.2024	
3	Обґрунтування моделі викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.	15.11.2024	
4	Розробка та експериментальна перевірка методики викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.	25.11.2024	

Студент

_____ (підпис)

Антон МОСКАЛЬЧЕНКО

(ім'я, прізвище)

Нормоконтроль

_____ (підпис)

Валентина БУРБИГА

(ім'я, прізвище)

РЕФЕРАТ

Тема магістерської роботи: «Викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки (на прикладі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця)».

Робота складається зі вступу, двох розділів, списку використаних джерел, проміжних та загальних висновків.

Робота присвячена проблемі вдосконалення методики навчання майбутніх економістів дисципліни «Міжнародна економіка» засобами презентаційних комп'ютерних програм.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити методику викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх економістів у ХНЕУ ім.С.Кузнеця.

Предмет дослідження – методика викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.

В роботі визначено особливості навчання майбутніх економістів дисципліни «Міжнародна економіка» у ХНЕУ ім.С.Кузнеця; встановлено динаміку застосування комп'ютерної техніки і відповідних технологій у вищій школі; обґрунтовано модель викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки; розроблено та експериментально перевірено методику викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.

Ключові слова: студенти ХНЕУ, навчальна дисципліна «Міжнародна економіка», комп'ютерна техніка, презентаційні комп'ютерні програми, методика навчання.

THE ABSTRACT

The topic of the master's work: "Teaching educational material on international economics to students of economic specialties using computer technology (for example, Kharkov National Economic University)".

The work consists of an introduction, two chapters, a bibliography, background and general conclusions.

The work is devoted to the problem of improving the methods of teaching future economists the discipline "International Economics" by means of presentation computer programs.

The purpose of the study is to theoretically substantiate, develop and experimentally test the methodology of teaching educational material on international economics to students of economic specialties using computer technology.

The object of the research is the process of professional training of future economists at S. Kuznets Kharkiv National University of Economics.

The subject of the research is the methodology of teaching educational material on international economics to students of economic specialties using computer technology.

The paper defines the features of training future economists in the discipline "International Economics" at S. Kuznets Kharkiv National University of Economics; the dynamics of the use of computer technology and related technologies in higher education has been established; the model of teaching educational material on international economics to students of economic specialties using computer technology has been substantiated; developed and experimentally tested the methodology of teaching educational material on international economics to students of economic specialties using computer technology.

Key words: students of KhNUE, academic discipline "International Economics", computer technology, presentation computer programs, teaching methods.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ.....	11
1.1. Особливості підготовки майбутніх економістів з міжнародної економіки в ХНЕУ ім.С.Кузнеця.....	11
1.2. Застосування комп'ютерної техніки у вищій школі: умови, критерії, вимоги.....	22
1.3. Теоретичні передумови викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.....	40
Висновки до першого розділу.....	52
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ.....	56
2.1. Модель викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.....	56
2.2. Способи викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.....	61
2.3. Експериментальна перевірка ефективності розробленої методики викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.....	67
Висновки до другого розділу.....	75
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	89

ВСТУП

Комп'ютерна техніка вже давно займає міцні позиції в освітньому процесі завдяки різноманітним і всякий час удосконалюваним технологіям, які здатні ефективно вирішувати цілий комплекс питань, пов'язаних із підвищенням мотивації учнів (студентів), засвоєнням ними нових знань, відпрацюванням дій та контролем їх навчальної успішності.

Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій і їхнє включення у процес професійної підготовки у вищій школі вимагає постійного оновлення методичного супроводу навчальних дисциплін, зокрема дисципліни "Міжнародна економіка", вивчення якої передбачено навчальним планом підготовки майбутніх економістів.

У цій ситуації суперечність між вимогами оновлення відповідного інформаційно-методичного забезпечення навчальних дисциплін і реаліями обумовлює наявність проблеми - вдосконалення методики навчання майбутніх економістів дисципліни «Міжнародна економіка» засобами презентаційних комп'ютерних програм і вибір теми дослідження «Викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки (на прикладі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця)».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити методику викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх економістів у ХНЕУ ім.С.Кузнеця.

Предмет дослідження – методика викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.

Завдання дослідження:

1. Визначити особливості навчання майбутніх економістів дисципліни «Міжнародна економіка» у ХНЕУ ім.С.Кузнеця.

2. Простежити динаміку застосування комп'ютерної техніки і відповідних технологій у вищій школі.

3. Обґрунтувати модель викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.

4. Розробити та експериментально перевірити методику викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки.

Новизна отриманих результатів – удосконалено дидактичний інструментарій щодо викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей в ХНЕУ ім.С.Кузнеця за допомогою комп'ютерної техніки.

Теоретичне значення – уточнено процесуально-методичні дії викладача дисципліни «Міжнародна економіка», яка викладається в ХНЕУ ім.С.Кузнеця засобами комп'ютерної техніки.

Практичне значення – у практику підготовки майбутніх економістів в ХНЕУ ім.С.Кузнеця з дисципліни «Міжнародна економіка» впроваджено методику навчання з використанням засобів комп'ютерної техніки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ

1.1. Особливості підготовки майбутніх економістів з міжнародної економіки в ХНЕУ ім.С.Кузнеця

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) є найбільшим освітнім центром економічного профілю в місті Харкові, та одним з кращих економічних вищих навчальних закладів в Україні.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) – правонаступник Харківського інженерно-економічного інституту – був заснований 22 жовтня 1930 року на базі промислового факультету Харківського інституту народного господарства. За результатами державної акредитації 1994 р ХІЕІ перетворений в Харківський державний економічний університет. Указом Президента України від 21 серпня 2004 р університету надано статус національного. На сьогодні ХНЕУ ім. С. Кузнеця є найбільш авторитетним вищим навчальним закладом України економічного напрямку. Маючи трирічний досвід впровадження системи незалежного оцінювання знань студентів, в 2005 р. ХНЕУ ім. С. Кузнеця став першим вузом країни, в якому Республіканський центр тестових технологій провів незалежне тестування абітурієнтів.

Діють 7 факультетів (факультет економіки і права; економічної інформатики; менеджменту і маркетингу; міжнародних економічних відносин; консалтингу і міжнародного бізнесу; фінансовий факультет та факультет підготовки іноземних громадян), відділ заочної і дистанційної

освіти, аспірантура та докторантура, спецради із захисту дисертацій, науково-дослідні та навчальні лабораторії.

Спеціальності, за якими здійснюється підготовка в ХНЕУ ім.С.Кузнеця: «Видавництво та поліграфія», «Готельно-ресторанна справа», «Економіка», «Журналістика», «Інженерія програмного забезпечення», «Інформаційні системи та технології», «Кібербезпека», «Комп'ютерні науки», «Маркетинг», «Менеджмент», «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», «Міжнародні економічні відносини», «Облік і оподаткування», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Право», «Публічне управління та адміністрування», «Системний аналіз», «Соціальне забезпечення», «Туризм», «Фінанси, банківська справа та страхування».

ХНЕУ ім. С. Кузнеця є базою для проведення представницьких наукових та бізнес-форумів національного і міжнародного значення. На даний час в Університеті успішно працюють 8 міжнародних центрів.

Для студентів, які ставлять в пріоритет наукову діяльність, ХНЕУ ім. С. Кузнеця відкриває цікаві перспективи. Університет активно використовує можливості та переваги членства в таких міжнародних асоціаціях як Magna Charta Universitatum (2004), Асоціація економічних університетів Південно-Східної Європи та Чорноморського регіону (2008), Асоціація європейських університетів (2009), Університетська агенція франкофонії (2009), Міжнародний інститут адміністративних наук та Міжнародна асоціація шкіл та інститутів адміністрації (2013), Організація економічного співробітництва та розвитку та інші. В тому числі ХНЕУ ім. С. Кузнеця має більш ніж 80 підписаних угод про співробітництво з зарубіжними навчальними закладами та міжнародними організаціями.

За останні роки університет перетворився у всесвітньо відомий центр науки і освіти, діяльність якого спрямована на підготовку компетентних фахівців як для України, так і для ще 40 країн світу. Якість підготовки

фахівців в університеті підтверджується тим, що тільки за останні п'ять років більше 300 випускників отримали не тільки українські дипломи магістрів, а й дипломи університетів Франції та Австрії за програмою подвійного диплому.

Для отримання спеціальності «Економіка» здобувачі освіти повинні виконати всі вимоги відповідної освітньо-професійної програми. Однією з таких є освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка».

Випускники за цією освітньо-професійною програмою бакалаврського рівня, у відповідності до ОПП, повинні мати сформованими компетентності:

- інтегральну - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні компетентність проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки;

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатності реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

• спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК 3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК 5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК 6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК 8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудоових відносин.

СК 9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічною характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК 13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

СК 15. Здатність визначати закономірності функціонування міжнародної торгівлі, аналізувати співвідношення попиту і пропозиції, структуру, динаміку та кон'юнктуру сегментів світового ринку товарів і послуг в умовах глобалізації, використовувати науково-методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень в сучасній міжнародній торгівлі.

СК 16. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення в сфері міжнародного маркетингу, застосовувати практичні навички щодо формування маркетингових стратегій, організації міжнародних маркетингових заходів.

СК 17. Здатність застосовувати навички бізнес-планування та обґрунтовувати інноваційно-інвестиційні проекти в міжнародній економічній діяльності.

СК 18. Здатність застосовувати спеціальний інструментарій та методи розрахунків у міжнародних кредитно-розрахункових, валютних та страхових операціях.

Нормативний зміст підготовки бакалавра, сформульований у термінах результатів навчання (ПРН):

ПРН 1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема, у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН 2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники, які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 20. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами та у невизначених умовах.

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН 24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

ПРН 25. Використовувати науково-методичний інструментарій для виявлення закономірностей та тенденцій розвитку міжнародної торгівлі, вміти аналізувати кон'юнктуру світового ринку товарів і послуг.

ПРН 26. Демонструвати навички розробки маркетингових стратегій, організації міжнародних маркетингових заходів.

ПРН 27. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для проектного аналізу, розробки та обґрунтування інвестиційних, інноваційних проектів і бізнес-планів.

ПРН 28. Застосовувати відповідні методики розрахунків у міжнародних кредитно-розрахункових, валютних та страхових операціях.

На формування компетентностей ЗК1-6, ЗК8-9, ЗК12, СК1, СК3-7, СК9-12, СК13-15 та, відповідно, результатів ПРН3-4, ПРН7, ПРН9, ПРН16 спрямовано вивчення дисципліни «Міжнародна економіка».

Предмет навчальної дисципліни, згідно начально програми, – система міжнародних економічних відносин, що складаються між національними економіками країн світу в умовах глобалізації.

Вивчення міжнародної економіки набуває особливої актуальності в умовах поглиблення інтернаціоналізації товарних і фінансових ринків, посилення взаємозв'язку та взаємозалежності національних економік, що все більше впливає на розвиток кожної окремої країни. Успіх підприємства на міжнародних ринках безумовно потребує знань особливостей формування економічних відносин між країнами, провідних тенденцій у функціонуванні світового господарства. Тому об'єктом вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» є фундаментальні функціональні взаємозв'язки світової економіки, закономірності міжнародного руху товарів та факторів виробництва, проблеми розвитку міжнародної валютно-фінансової сфери, а також різні моделі відкритих економік.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна базується на таких дисциплінах, як економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз тощо.

Курс «Міжнародна економіка» закладає основи для вивчення студентами курсів: міжнародні фінанси, зовнішньоекономічна діяльність, міжнародний маркетинг. Курс міжнародної економіки вчить анатомії світового господарства, він націлений на формування у студентів навичок аналізу національних економік як складових міжнародної економіки.

Дана дисципліна вивчає закономірності взаємодії економічних суб'єктів різних держав з приводу міжнародного товарообміну, міждержавного руху факторів виробництва і формування міжнародної економічної політики держав.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (додаток А):

1. Теоретичні основи міжнародної економіки. Форми міжнародного співробітництва.
2. Міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародної економіки, форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин. З'ясування місця національних економік у системі світогосподарських зв'язків, розуміння сучасного світового економічного простору як глобалізованого економічного середовища, функціонування якого визначає тенденції суспільного розвитку.

Завдання навчальної дисципліни: вивчення сутності міжнародної економічної системи та закономірностей її розвитку, методів аналізу політикоправового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності; набуття знань про регулювання міжнародних економічних відносин, міжнародну валютну систему, методологію міжнародних розрахунків, процеси міжнародної економічної інтеграції, набуття вмінь використовувати одержані знання у практичній зовнішньоекономічній діяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» студент повинен знати:

- суть законів і закономірностей розвитку світового господарства;
- принципи формування і специфіку сучасної організації світової системи господарства;
- форми міжнародних економічних відносин;
- закономірності функціонування сучасних світових ринків товарів, послуг, капіталів та робочої сили;
- характеристику форм зовнішньоторговельної політики: протекціонізм та лібералізація;
- особливості міжнародних валютно-фінансових відносин, світових валютних та фінансових ринків;
- принципи раціональної поведінки суб'єктів міжнародної економіки на світових ринках товарів, капіталів та робочої сили;

- форми економічної інтеграції і основні інтеграційні угруповання;
- місце і роль України у світовій економіці;

вміти:

- володіти основними категоріями міжнародної економіки;
- розуміти механізм дії економічних законів міжнародної економіки;
- використовувати та аналізувати широкий статистичний матеріал щодо міжнародної торгівлі, світового руху мобільних факторів виробництва (капіталів, робочої сили, технологій);
- виявляти найважливіші проблеми і перспективи еволюції міжнародної економіки як господарської системи;
- аналізувати і порівнювати стан економіки України та її місце на світових ринках товарів, послуг, капіталів, ресурсів та робочої сили.

Дисципліна «Міжнародна економіка» читається студентам 3 курсу у 5 семестрі.

До структури курсу входять лекції, практичні та семінарські заняття, індивідуальні заняття та самостійна робота студентів.

Для перевірки якості засвоєного матеріалу з дисципліни «Міжнародна економіка» студенти беруть участь у практичних та індивідуальних заняттях, виконують навчальні та контролюючі тести, складають екзамен по закінченні 5 семестру.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години/ 4 кредити.

Технології формування знань з курсу в умовах тотальної комп'ютеризації та активного розвитку комп'ютерних можливостей повинні постійно оновлюватися і одним з напрямків, який вимагає окремих досліджень є використання комп'ютерних презентаційних програм.

1.2. Застосування комп'ютерної техніки у вищій школі: умови, критерії, вимоги

Комп'ютерна техніка представляє інтерес як засіб використання відповідних технологій.

У джерелах наукової думки часто використовуються поняття «інформаційні технології» та «комп'ютерні технології».

М. І. Жалдак пропонує визначення інформаційних технологій як сукупності методів і технічних засобів збору, організації, зберігання, обробки, передачі та представлення інформації, які розширюють знання людей і розвивають їхні можливості в управлінні технічними та соціальними процесами.

Інформаційна технологія – найбільш важлива складова процесу використання інформаційних ресурсів суспільства. Її мета – обробка інформації з подальшим використанням її як основи для прийняття ефективних рішень з урахуванням таких властивостей, як достовірність, адекватність, повнота, стислість, чіткість, своєчасність (оперативність), цінність. На сьогодні вона пройшла кілька еволюційних етапів, зміна яких визначалася, головним чином, розвитком науково-технічного прогресу.

А. Т. Ашеревим в результаті аналізу способів і засобів навчання у середній і вищій школах за останні 50 років виділено досить тривалі періоди, які характеризуються стабільними технологічними процесами навчання:

- використання під час викладання навчального матеріалу традиційних засобів навчання: дошки, крейди, лабораторних установок та інших нетехнічних наочних засобів (50-ті роки і раніше);
- використання технічних засобів навчання як доповнення до традиційних наочних засобів: кадрових, діа-, кінопроекторів, магнітофонів; пізніше – відеоманітофонів, телебачення тощо (60-ті роки);

- використання засобів програмованого контролю знань під час перевірки якості навчання (як на основі аналогових пристроїв, так і цифрових) (70-ті роки);
- використання автоматизованих навчальних систем, які реалізують програмовані методи навчання, і комп'ютерів як допоміжного засобу навчання (80-ті роки);
- використання інтелектуальних навчальних систем, що дозволяють формувати індивідуальний дидактичний образ того, кого навчають, на всіх етапах навчання (90-ті роки);
- створення інформаційних, навчально-інформаційних та інформаційно-навчальних середовищ як засобу всебічного, комплексного навчального і виховного впливу на конкретного індивіда (кінець 90-х років – рубіж століть).

Інформаційна технологія – це система методів і способів збору, передачі, накопичення, обробки, зберігання, представлення і використання інформації. Інформаційні технології у сфері економіки та управління дозволяють перетворити розрізнені вихідні дані на надійну та оперативну інформацію для прийняття рішень з метою досягнення оптимальних ринкових параметрів об'єкта управління. Інформаційні технології практично можуть реалізовуватися як у неавтоматизованому (традиційному або, інакше, «паперовому»), так і в автоматизованому вигляді (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Компоненти комп'ютерної інформаційної технології

Існує й інший підхід до розгляду структури автоматизованої інформаційної технології, відповідно до якого будь-яка інформаційна

технологія також може бути розділена на три взаємопов'язаних і рівнозначних компоненти, що становлять її ядро: апаратне забезпечення; програмне забезпечення; алгоритмічне (інтелектуальне) забезпечення.

Однак, крім згаданого вище ядра інформаційної технології, існує ще один дуже важливий компонент – мережа підтримки, інфраструктура: необхідні фізичні, адміністративні й організаційні структури, культурні схеми, стандарти, критерії тощо.

Інформаційні технології поділяються на два великі класи (за О.С. Грінбергом): базові інформаційні технології та прикладні.

Базові інформаційні технології: технології обробки текстів, технології баз даних, технології інформаційних сховищ, технології інтелектуального аналізу даних, геоінформаційні технології, технології інформаційної безпеки, технології відображення інформації, мультимедійні технології, інтернет-технології, конвеєрні технології, технології автоматизованого проектування, технології нейрообчислень, телекомунікаційні технології, технології опису інформаційних потоків, технології аналого-цифрових перетворювачів, технології тиражування інформації, мультимедійна технологія та технологія створення віртуальної реальності, технології людино-машинного інтерфейсу.

Прикладні інформаційні технології: інформаційні технології формування та застосування інформаційних ресурсів, інформаційні технології в системах масового обслуговування населення, інформаційні технології у сфері організаційного управління, інформаційні технології у сфері формування та використання інтелектуального потенціалу, інформаційні технології у виробничих процесах, інформаційні технології підтримки управлінських рішень у соціальній, політичній, економічній сферах та забезпечення безпеки держави. Базовий склад класифікаційних ознак інформаційних технологій з урахуванням їхньої цільової спрямованості подано на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Приклад елементарної класифікації інформаційних технологій

У нашому дослідженні використані як базові, так і прикладні інформаційні технології, які можуть бути охарактеризовані за всіма можливими ознаками, такими як:

- за носіями інформації (паперові; електронні; аудіо, відео, кіно, фото, мультимедіа);
- за кількістю користувачів (індивідуальні, групові, корпоративні);
- за рівнем стандартизації (стандартні, адаптовані);
- за рівнем інформаційної безпеки (відкриті);
- за видами даних (що використовують цільовстановлюючі дані; змінні облікові дані; дані бухгалтерської документації; реєстраційні дані; стандартні

довідкові дані; технологічні дані; дані досліджень та випробувань; бібліографічні дані; дані мас-медіа);

- за видом інформації (що використовують ретроспективну інформацію; звітно-аналітичну інформацію; прогнозну інформацію; управлінську інформацію);

- за формою представлення знань (які використовують документовані знання).

Педагогіка визначає нові інформаційні технології навчання (НДТ) як методологію та технологію навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів навчання, і насамперед ЕОМ (Ю.І. Машбіц).

Складовими навчання з використанням НІТ є відповідні засоби та методи, зміст яких наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Складові НІТ навчання

Засоби НІТ навчання			Методи НІТ навчання	
Апаратні	Програмно-методичні	Навчально-методичні	Традиційна модель навчання	Нетрадиційна модель навчання
Класи навчальної обчислювальної техніки, локальні та глобальні навчальні комп'ютерні мережі, електронне демонстраційне обладнання, комп'ютерні учбові лабораторії тощо.	Програмно-педагогічні засоби (навчальні, контролюючі, імітаційно-моделюючі, інструментальні, службові програми), комп'ютерні курси, програмно-методичні комплекси тощо.	Навчальні та методичні посібники, нормативно-технічна документація, організаційно-інструктивні матеріали тощо.	Фрагментарне використання комп'ютера під час уроків як тренажера чи демонстрації; контроль знань та тестування; дослідницька робота учнів у позаурочний час тощо.	Дослідницька робота у комп'ютерних лабораторіях, обчислювальні експерименти, телекомунікаційні навчальні проекти, дистанційне навчання, використання гіпертекстових довідкових систем із можливістю використання ходу у світову інформаційну мережу.

Як визначено у Законі України про Національну програму інформатизації № 27/22 (ВВР, ст. 181), 1998, № 2684-III (2684-14) від 13.09.2001 р., ВВР, 2002, № 1, ст.3 та Державний стандарт України ДСТУ-2482-94, комп'ютерна технологія навчання – це технологія навчання, яка передбачає комп'ютери з програмним забезпеченням як основні засоби та набір методик, що визначають порядок та способи використання цих засобів у навчанні та вивченні.

Ю.І. Машбіц технологією комп'ютерного навчання вважає деяку сукупність навчальних програм різних типів: від найпростішої, що забезпечує контроль знань до навчальних систем, що базуються на штучному інтелекті.

Діяльність ми використовуємо визначення Г.К. Селевко: комп'ютерні (нові інформаційні) технології навчання - це процеси підготовки та передачі інформації учню, засобами здійснення яких є комп'ютер (рис. 1.3).

Комп'ютерні технології в педагогіці дозволяють викладачам якісно змінити зміст, методи та форми навчання.

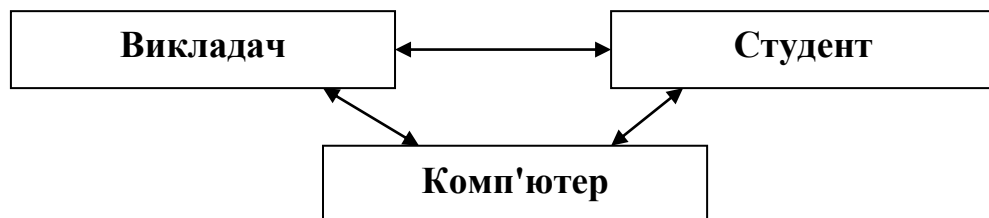

Рис. 1.3. Роль комп'ютерних технологій у навчанні

Інформатизація освіти є не лише наслідком, а й стимулом у розвитку комп'ютерних технологій.

Комп'ютерні технології в освіті сприяють:

- розкриття, збереження та розвитку індивідуальних здібностей студентів, властивого кожній людині унікального поєднання особистісних якостей;

- формування у студентів пізнавальних здібностей, прагнення самовдосконалення;
- забезпечення комплексності вивчення явищ дійсності, нерозривності взаємозв'язку між природознавством, технікою, гуманітарними науками та мистецтвом;
- постійному динамічному відновленню змісту, форм та методів процесів навчання та виховання.

Комп'ютерні технології відкривають кожному студенту доступ до практично необмеженого обсягу інформації та її аналітичної обробки, що забезпечує безпосередню включеність до інформаційних потоків суспільства.

Комп'ютерні технології є універсальні засоби пізнавально-дослідницької діяльності, другі за значимістю після традиційної писемності знаковою зброєю, що забезпечує оперативний обмін інформацією про зміст виконуваної діяльності (Т.Н. Кравчук).

Враховуючи тісний зв'язок комп'ютерних та інформаційних технологій, базовим для визначення видів комп'ютерних технологій є класифікація інформаційних технологій.

Стосовно цього дослідження інтерес представляє класифікація програмного забезпечення, що у основі комп'ютерних (інформаційних) технологій. Програмне забезпечення сучасних комп'ютерів включає мільйони програм - від ігрових до наукових, які поділяються на три категорії (М.М.Редько, А.В.Ярмуш):

1. Системні програми, що виконують функції: керування ресурсами комп'ютера;
2. Прикладні програми, що безпосередньо забезпечують використання необхідних для користувачів робіт.
3. Інструментальні програмні системи, що полегшують процес створення нових програм для комп'ютерів.

Ці програмні засоби, що класифіковані за способами виконання, представлені в табл.1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація програмних засобів

Групи програмних засобів	Перелік програмних засобів
1	2
<p>1. Комп'ютерні графічні пакети</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 3d Max – повнофункціональна професійна програмна система для роботи із тривимірною графікою; • Adobe After Effects – програма для редагування відео й динамічних зображень. Застосовується при обробці знятого відеоматеріалу, при створенні рекламних роликів, а також для інших завдань, у яких потрібно використати цифрові відеоефекти; • Adobe Flash – продукт компанії Adobe Systems (раніше Macromedia), що дозволяє розробляти інтерактивні мультимедійні додатки; • Adobe Illustrator – векторний графічний редактор; • Adobe PageMaker – професійний видавничий пакет; • Adobe Photoshop – растровий графічний редактор; • Blender – пакет для створення тривимірної комп'ютерної графіки, що включає в себе засоби моделювання, анімації, рендеринга, постобробки відео, а також створення інтерактивних ігор; • Cinema 4D або скорочено C4D фірми MAXON є пакетом для створення тривимірної графіки й анімації; • CorelDRAW – векторний графічний редактор; • GNU Image Manipulation Program або GIMP – растровий графічний редактор, програма для створення й обробки растрової графіки. Частково підтримується векторна графіка; • Inkscape – векторний графічний редактор, зручний для створення як художніх, так і технічних ілюстрацій. Це стало можливим багато в чому завдяки відкритому формату SVG, що розвивається консорціумом W3C. Формат SVG дозволяє створювати ілюстрації різного типу, у тому числі анімовані; • Macromedia FreeHand – векторний графічний редактор; • Maya пакет для створення тривимірної комп'ютерної графіки, який існує в трьох версіях:

Продовження табл. 1.2

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> – Maya Unlimited - повний пакет; – Maya Complete - менш потужний пакет; – Maya Personal Learning Edition - безкоштовний пакет для некомерційного використання. Є функціональні обмеження; • QuarkXPress – професійний видавничий пакет; • Ulead GigAnimator – професійний графічний редактор з підтримкою swf і avi файлів; • Ulead PhotoImpact (Corel PhotoImpact) – графічний редактор з підтримкою растрової й векторної графіки, з вбудованим gif-аніматором і web-редактором; • Ventura Publisher – видавничий пакет; Xara Xtreme – векторний графічний редактор.
<p>2. Текстові процесори (редактори)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Microsoft Word – текстовий процесор, використовується для обробки текстової інформації, має набір додаткових функцій для макетування та редагування тексту; • Multy-Editor – текстовий редактор; • NotePad – текстовий редактор; • OpenOffice – умовно-безкоштовний текстовий редактор, має набір функцій подібних текстовому процесору Microsoft Word; • StarOffice – текстовий редактор, має можливість обробляти понад 150 форматів документів. Використовується в Unix-подібних операційних системах; • Tex – текстовий редактор, який використовується для професійної підготовки тексту до друку та набору складних формул; • WordPad – текстовий редактор; • Word-Star – текстовий редактор.
<p>3. Інтегровані середовища мов програмування</p>	<p>Інструментальне програмне забезпечення для написання програм на різноманітних мовах програмування, які поділяються на мови низького та високого рівня:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>LISP</i>; • <i>Borland Pascal</i>; • <i>Borland C++</i>; • <i>ПРОЛОГ</i>; • <i>Microsoft Visual Basic</i>; • <i>Microsoft Visual C</i>; • <i>Microsoft Visual C#</i>; <i>Borland Delphi</i>;

Продовження табл. 1.2

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>C++ Builder</i>; • <i>Visual Assembler</i>; • <i>Microsoft Visual FoxPro</i>
<p>4. Системи управління базами даних</p>	<p>Комп'ютерні програми, які дозволяють описувати дані у вигляді об'єктів та зв'язків, маніпулювати ними, мають зручний інтерфейс та можливість створювати бази даних на основі архітектури «файл-сервер», «клієнт-сервер» та багаторівневої архітектури:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>InterBase</i>; • <i>FoxPro</i>; • <i>Access</i>; • <i>Paradox</i>; • <i>Oracle</i>; • <i>MS SQL</i>; • <i>dBase</i>.
<p>5. Системи обробки табличної інформації</p>	<p>Програми для обробки даних, представлених у вигляді таблиць:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>VisiCalc</i>; • <i>Lotus 1-2-3</i>; • <i>SuperCalc</i>; • <i>Microsoft Excel</i>; • <i>Quattro</i>.
<p>6. Програмні засоби для створення WEB-сторінок</p>	<p>Створені за допомогою цих програмних засобів web-сторінки можуть бути доступні як у локальних, так і в глобальних мережах:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>FrontPage 2003</i>; • <i>DreamWeaver</i>; • <i>CoffeeCup</i>; • <i>HomeSite</i>.
<p>7. Системи управління контентом (CMS)</p>	<p>Використовуються для створення інтернет/інтранет проектів різного ступеня складності з наступною підтримкою та розвитком протягом всього життєвого циклу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Moodle</i>; • <i>Plone</i>; • <i>Drupal</i>.

Інформаційні та комп'ютерні технології, розглянуті вище, досліджуються як самі по собі з точки зору множини можливостей, так і їх прикладний аспект, тобто окремі можливості, які сприятимуть вирішенню ряду проблем будь-яких галузей економіки. Звісно, що останній аспект дещо відстає від першого і має цілу низку питань об'єктивного й суб'єктивного порядку, які вимагають найшвидшого вирішення.

До об'єктивних питань можна віднести:

- цінову політику у сфері розповсюдження та застосування інформаційних і комп'ютерних технологій (MATLAB, MATCAD, SPSS);
- вимоги щодо дотримання суб'єктами використання цих технологій загальноприйнятих рамок (згідно з Меморандумом про взаєморозуміння між МОН України та Корпорацією Майкрософт від 28.10.2003 р. встановлено угоду про те, що сторони використовуватимуть сучасні інформаційні технології Корпорації Майкрософт у діяльності Міністерства та підпорядкованих йому підприємств, організацій, науково-дослідних установ, закладів освіти);
- ретельне планування навчального процесу, яке передбачає раціональне використання фонду комп'ютерних класів;
- постійне оновлення комп'ютерних технологій у навчальному процесі відповідно до розвитку цих засобів;
- узгодженість рівня розвитку педагогічної науки та комп'ютерних засобів навчання (комп'ютерних технологій);
- реалізацію наступності застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі;
- рівень дослідження змісту навчання з урахуванням використання засобів комп'ютерних технологій;
- співвідношення традиційних засобів навчання та комп'ютерних технологій;

– використання в навчальному процесі комплексу комп'ютерних технологій, які б цілеспрямовано, узгоджено та на всіх етапах сприяли формуванню у студентів необхідних (у нашому дослідженні) знань для вирішення галузевих завдань.

До суб'єктивних питань можна віднести:

– комп'ютерну підготовку викладацьких кадрів та їхнє вільне володіння засобами інформаційних, зокрема комп'ютерних, технологій під час підготовки та здійснення навчального процесу;

– комп'ютерну підготовку студентів та їхнє вільне володіння засобами комп'ютерних технологій під час вирішення завдань із навчальних дисциплін.

Використання комп'ютерів і, відповідно, комп'ютерних технологій у навчанні спрямовано вирішення завдань навчально-виховного процесу.

За О.М. Піхотою таких завдань можна виділити чотири типи:

вирішення вже існуючої системи дидактичних завдань, причому змістом об'єкта засвоєння в комп'ютерній навчальній програмі цього типу є довідкова інформація, інструкції, обчислювальні операції, демонстрації тощо;

- розв'язання окремих дидактичних завдань за збереження загальної структури, цілей та завдань безмашинного навчання; при цьому навчальний зміст не закладається в комп'ютер (ЕОМ виконує функції контролера, тренажера тощо);

- розв'язання нових дидактичних завдань, які вирішуються традиційним шляхом; характерні імітаційно-моделюючі програми, у яких об'єктом засвоєння виступають: а) зовнішні параметри тієї чи іншої процесу; б) закономірності, недоступні для спостереження у природних умовах; в) зв'язки імітованих явищ із тими параметрами, які автоматично задані програмою; г) пошук параметрів, що оптимізують проходження імітованого процесу тощо;

- засвоєння складних теоретичних абстрактних понять; воно досягається шляхом моделювання поняття; характерним прикладом цього напряму розробок є так звані «комп'ютерні навчальні середовища», або «мікросвіти», що представляють моделі галузей знань, що освоюються.

У педагогічній теорії робляться спроби вирішити окремі з цих завдань, але вони ще не є системними та завершеними.

Так, С.В.Рогожин виділяє 3 рівня використання комп'ютерів на підприємствах малого та середнього бізнесу, але це донедавна було характерно і для навчального процесу:

- використання локальних ПЕОМ робочих местах;
- використання технології «клієнт-сервер»;
- використання галузевих мереж зв'язкових та глобальних (світових) мереж зв'язку типу Інтернет.

Автор зазначає: якщо другий і третій рівні ще не всім доступні, то у великих містах немає підприємств, які б не використовували локальні ПЕОМ. Це розуміють і учні, тому мотивувати виконання навчальних завдань під час уроків з ЕОМ практично не потрібно. Базовим пакетом для першого рівня впровадження інформаційних технологій є пакет Microsoft Office, який встановлюється на всіх сучасних персональних комп'ютерах. На практиці ряд шкільних та вузівських викладачів залучають комп'ютери для здійснення та підвищення ефективності підготовки учнівської молоді. Однак їх досвід потребує наукового аналізу, теоретичного обґрунтування та поширення.

Попри твердження автора, ми хотіли б наголосити, що сьогодні у процесі навчання у ЗВО студенти орієнтовані на засвоєння широкого кола професійних програмних засобів, які надалі використовуватимуться у професійній діяльності.

Удосконалення методів вирішення функціональних завдань та способів організації інформаційних процесів, за висловом М.В. Буланова-Топоркова, призводить до абсолютно нових інформаційних технологій, серед яких по

відношенню до навчання можна виділити наступні:

1. Комп'ютерні навчальні програми, що включають електронні підручники, тренажери, тьютори, лабораторні практикуми, тестові системи.

2. Навчальні системи з урахуванням мультимедіа-технологій, побудовані з допомогою персональних комп'ютерів, відеотехніки, накопичувачів на оптичних дисках.

3. Інтелектуальні та навчальні експертні системи, що використовуються у різних предметних галузях.

4. Розподілені бази даних з галузей знань.

5. Засоби телекомунікації, що включають електронну пошту, телеконференції, локальні та регіональні мережі зв'язку, мережі обміну даними тощо.

6. Електронні бібліотеки, розподільні та централізовані видавничі системи.

Конкретні програмні та технічні засоби, на думку автора, у рамках цих технологій розробляються паралельно до різних ЗВО, найчастіше дублюються, але головним недоліком сучасного стану застосування досягнень інформатики в освіті є відсутність науково-методичного забезпечення використання нових інформаційних технологій.

Ми повністю погоджуємося з дослідником, що комп'ютери повинні ефективно застосовуватися на всіх стадіях педагогічного процесу, а саме на етапах:

- надання навчальної інформації;
- засвоєння навчального матеріалу у процесі інтерактивної взаємодії з комп'ютером;
- повторення та закріплення засвоєних знань (навичок, умінь);
- проміжний та підсумковий контроль та самоконтроль досягнутих результатів навчання;
- корекція процесу навчання і його результатів шляхом удосконалення

дозування навчального матеріалу, його класифікації, систематизації й т.п.

О.І. Башмаков, І.Л. Башмаків пропонують класифікацію комп'ютерних засобів навчання за такими ознаками:

- характер дисципліни (природний, гуманітарний, технічний);
- виконувані педагогічні завдання (засоби теоретичної та технологічної підготовки: комп'ютерні підручники, комп'ютерні навчальні системи, комп'ютерні системи контролю знань; допоміжні засоби: комп'ютерні лабораторні практикуми, комп'ютерні довідники, мультимедійні навчальні заняття; комплексні засоби: комп'ютерні навчальні курси, комп'ютерні курси, що оновлюють);
- широта охоплення навчального матеріалу (інтегральні, неінтегральні);
- рівень освіти (для шкільної освіти, для початкової та середньої професійної освіти, для вищої професійної освіти);
- використання телекомунікаційних технологій (локальні, мережеві, які у свою чергу в залежності від класу обчислювальних мереж поділяються на орієнтовані на локальні мережі, орієнтовані на глобальні мережі; залежно від можливості взаємодії учнів у рамках навчального процесу поділяються на ті, що передбачають взаємодію та не передбачають її);
- форми подання матеріалу (мультимедійні та мультимедійні);
- реалізація інтелектуальної функції (інтелектуальні та неінтелектуальні);
- характер моделі об'єкта, що вивчається (використовує математичні та фізичні моделі, пов'язані з реальними об'єктами);
- вид інтерфейсу викладача (з традиційним графічним інтерфейсом користувача, що застосовує технології віртуальної реальності).Ця класифікація узагальнена, охоплює всі можливості, які надають комп'ютерні засоби навчання. Нею можна користуватися з огляду на українське освітнє законодавство.

О.А. Золотарьов стверджує, що використання комп'ютерних засобів навчання можливе на всіх етапах процесу навчання і показує це у своїй класифікації:

- засоби, орієнтовані на здобуття знань у певній предметній сфері: автоматизовані та експертні навчальні системи, автоматизовані системи контролю знань, комп'ютерні завдання, комп'ютерні навчальні програми;

- засоби, що використовуються для формування у студентів необхідних професійних навичок та умінь: системи автоматизованого проектування, що забезпечують формування необхідних професійних навичок та умінь; комп'ютерні тренажери, що дозволяють виробити у майбутніх фахівців якості, що визначають їхню професійну діяльність;

- засоби, застосування яких дозволяє вирішувати декілька дидактичних завдань одночасно (бібліотечні системи, довідкова система, пошукова система).

Ця класифікація дозволяє більш детально визначити місце комп'ютерних засобів у загальному процесі та виділити кошти відповідно до кожного етапу навчання.

Багато сучасних учених починають розробляти окремі методики з допомогою комп'ютерних засобів навчання. У зв'язку з більшими можливостями ці методики, по-перше, створюються для дисциплін політехнічного циклу, що дозволяє проводити демонстрацію експериментів, вирішувати математичні завдання, будувати графіки та відпрацьовувати певні алгоритмічні дії; по-друге, методики найчастіше, як показали результати аналізу робіт, зосереджені на етапі контролю дій - розробляються різноманітні тестові програми та завдання різних рівнів. Цей процес іноді тривалий, тому методика формування виконавчих дій (для лабораторно-практичних занять) або також передбачає використання тестових програм або ще не розроблена. Щодо методики формування орієнтовної основи дій,

то у зв'язку з нещодавною появою мультимедійних засобів вона поки що недостатньо ефективна.

Звичайно, раніше застосовувалася методика викладання з використанням технічних засобів навчання, але включення до процесу навчання комп'ютерних засобів не ідентичне навчанню традиційним технічним засобам: це вимагає від викладачів перегляду конспектів лекцій, їх структурування, оформлення у вигляді презентацій, підготовки дидактичних матеріалів для студентів.

Незважаючи на те, що можливості комп'ютерів та комп'ютерних технологій теоретично, виходячи з вищевикладеного, дуже великі, прикладний аспект їх застосування все ще потребує подальших досліджень. Початкове використання комп'ютерних технологій у підготовці студентів вищих навчальних закладів будувалося на основі програмування галузевих завдань, що вимагало, з одного боку, знання мов програмування, інтерпретації оброблених даних, графічного та табличного подання галузевої інформації, а з іншого – базових знань у відповідній галузі. Такий підхід забирав багато часу реалізації першого етапу.

Для сучасного етапу розвитку суспільства характерний перехід від індустріального рівня до інформаційного, коли генерується потужний потік інформації, що вимагає своєчасної обробки, зберігання та миттєвого доступу до баз даних та знань.

З впровадженням стандартного офісного пакету стало можливим уникнути завдань програмування та перенести значну частину часу з першого етапу на другий, що дозволило чіткіше формувати галузеві знання засобами комп'ютерних технологій. Використання стандартного офісного пакету ґрунтується не на програмуванні, а на базових галузевих знаннях при вирішенні поставлених завдань та підтримки складних завдань. Персональні комп'ютери, лазерна та оптична техніка, засоби масової інформації та різні види комунікацій, у тому числі супутниковий зв'язок, дозволяють установам,

підприємствам, фірмам, організаціям, їх трудовим колективам та окремим фахівцям отримувати у потрібний час та в повному обсязі всю необхідну інформацію для реалізації своїх професійних, освітніх, культурних і навіть побутових інтересів. Інформаційні процеси як активні сили взаємодії всередині та між економічними об'єктами будуються на використанні різноманітних технологічних рішень і дозволяють віднести інформацію до найважливіших і цінних ресурсів, що економлять трудові, матеріальні та фінансові засоби.

Умовне розподілення сучасних комп'ютерних технологій за формами навчання у вищій школі представлено на рис. 1.4.

Як правило, використання цього програмного забезпечення супроводжується технічними інструкціями, розробленими фірмою-розробником без урахування методичних принципів та відповідних матеріалів. При цьому фірми-розробники не передають до закладів вищої освіти довідкові та методичні матеріали, які могли б використовуватись у навчальному процесі. Таким чином, існує реальна потреба в розробці методики професійної підготовки майбутніх механіків засобами інформаційних технологій. Ми вважаємо, що вона повинна ґрунтуватися на наступних положеннях:

З кожним студентом повинні працювати психологи та лаборанти комп'ютерної лабораторії – це дозволяє уникнути психологічного навантаження, що виникає перед роботою з комп'ютером під час контролю знань.

Правильне проведення лабораторних занять дозволяє належним чином згладити такий недолік як відсутність особистого спілкування з викладачем. з кожної теми дисципліни.

Усе це активізує процес навчання дисципліни загалом, а раціональне використання комп'ютера дозволяє застосовувати нові, ефективніші способи передачі студентам навчальної інформації, автоматизувати деякі процедури

управління процесом професійної підготовки майбутніх фахівців.

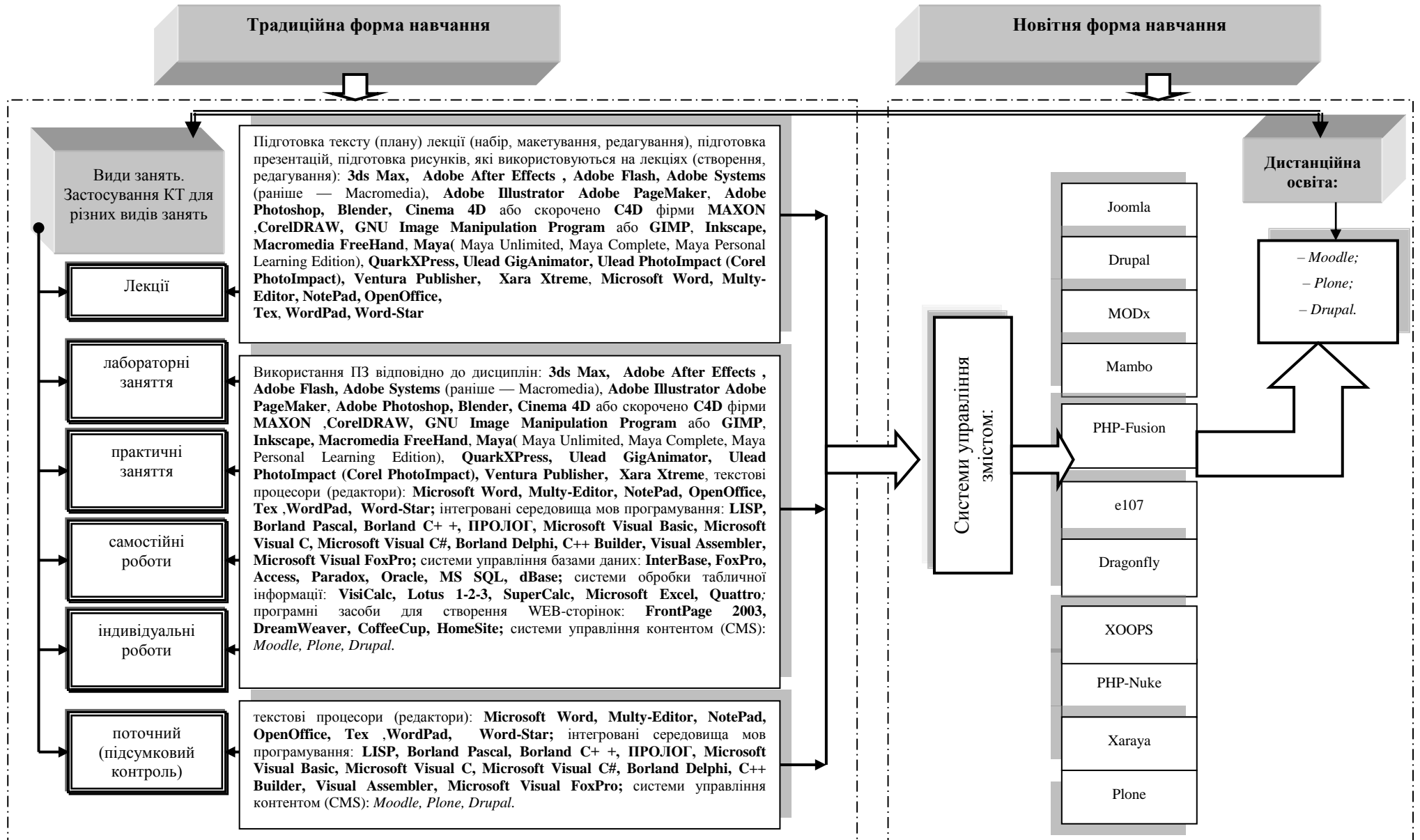
1.3. Теоретичні передумови викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки

Найбільш зручним засобом у практичній діяльності викладача є програмний засіб Microsoft Power Point, що входить до пакету Microsoft Office. Специфікація цієї програмної оболонки – створення мультимедійних презентацій. Використання Power Point не вимагає значної підготовки для оволодіння, а також не займає багато часу для розробки заняття. При цьому вона дозволяє використовувати інформацію в будь-якій формі подання – текст, таблиці, діаграми, слайди, відео та аудіо фрагменти тощо. При цьому викладач може проявити свою творчість та компоувати матеріал на власний розсуд.

Презентація є послідовністю слайдів, що змінюють один одного – тобто електронних сторінок. Показ слайдів викладачем може здійснюватись на екрані монітора комп'ютера або на великому екрані за допомогою спеціального пристрою – мультимедійного проектора.

Студенти бачать чергування зображень, на кожному з яких можуть бути текст, фотографії, малюнки, діаграми, відео-фрагменти, і все це може супроводжуватися звуковим оформленням. Найчастіше демонстрація презентації супроводжується коментарями викладача.

Дидактичні можливості та методичні варіанти застосування мультимедійних засобів навчання досить широкі та різноманітні. Вони можуть використовуватися в різних ситуаціях (перед вивченням або після вивчення навчальної теми, на початку або кінці уроку, у поєднанні з іншими засобами навчання).

У різних ситуаціях мультимедійні засоби навчання можуть мати різні дидактичні функціональні призначення: служити опорою (слуховою, зоровою) для подальшого засвоєння учнями знань, ілюстрацією або засобом повторення та узагальнення навчального матеріалу, замінити традиційний посібник-книгу. У будь-якому випадку, мультимедійний засіб навчання є основним або додатковим джерелом знань та уявлень.

При проектуванні майбутнього мультимедійного заняття викладач повинен замислитися над тим, які цілі він переслідує, яку роль заняття грає в системі занять з теми, що вивчається, або всього навчального курсу. Призначення мультимедійного заняття:

- для вивчення нового матеріалу, надання нової інформації;
- для закріплення пройденого, відпрацювання навчальних умінь та навичок;
- для повторення, практичного застосування здобутих знань, умінь, навичок;
- для узагальнення, систематизації знань.

Слід відразу визначити: завдяки чому посиляться навчальний та виховний ефект заняття, чи це буде просто данина новомодним захопленням. Виходячи з цього, вчитель підбирає необхідні форми та методи проведення занять, освітні технології, прийоми педагогічної техніки.

Візуальне середовище на екрані монітора є штучним, що за багатьма параметрами відрізняється від природного. Природним для людини сприйняття у відбитому світлі, але в екрані монітора інформація передається з допомогою випромінюючого світла. Тому колірні характеристики зорової інформації разом з характеристиками яскравості та контрасту зображення істотно впливають на характер візуального середовища на екрані монітора.

Досягнення психології сприйняття людиною різних видів інформації дозволяє сформулювати низку загальних рекомендацій, які слід враховувати під час візуалізації інформації на екрані:

- структуризація інформації;

- перехід з візуальної до аудіоінформації;
- варіація темпу роботи;
- змін кольору, звуку, ефекту;
- відповідність змісту вікових особливостей.

При створенні формату кадру на екрані та її побудові доцільно враховувати, що є сенс і відносини між об'єктами, визначальними організацію зорового поля. Компонувати об'єкти рекомендується:

- близько один від одного, оскільки чим ближче в зоровому полі об'єкти один до одного (за інших рівних умов), тим більшою ймовірністю вони організуються в єдині, цілісні образи;

- за подібністю процесів, оскільки чим більше подібність і цілісність образів, тим більшою ймовірністю вони організуються (наприклад, зображення для 1 презентації слід підбирати в єдиному стилі);

- з урахуванням властивостей продовження, оскільки що більше елементи у зоровому полі перебувають у місцях, відповідних продовження закономірної послідовності (функціонують як частини знайомих контурів), то з більшою ймовірністю вони організуються цілісними єдиними образами;

- так, щоб вони утворювали замкнені ланцюги, оскільки чим більше елементів зорового поля утворюють замкнені ланцюги, тим з більшою готовністю вони організовуватимуться в окремі образи;

- з урахуванням особливості виділення предмета та фону при виборі форми об'єктів, розмірів букв та цифр, насиченості кольору, розташування тексту не перевантажуючи візуальну інформацію деталями, яскравими та контрастними кольорами;

- виділяти навчальний матеріал, призначений для запам'ятовування кольором, підкресленням, розміром шрифту тощо.

Об'єкти, зображені різними кольорами і різному тлі, по-різному сприймаються людиною. Якщо яскравість кольору об'єктів і яскравість фону значно відрізняються від кривої відносної видимості, то при поверхневому

розгляді зображення може виникнути ефект "психологічної плями", коли деякі об'єкти ніби випадають з уваги. При більш уважному розгляді зображення сприйняття цих об'єктів потребує додаткових зорових зусиль.

Важливу роль організації зорової інформації грає контраст предметів стосовно фону.

Існує два різновиди розмаїття: прямий і зворотний. При прямому контрасті предмети та їх зображення темніші, а при зворотному – світліше фону. У презентаціях доцільно використовувати обидва види, як нарізно в різних кадрах, так і разом в рамках одного слайду. Водночас у більшості існуючих електронних засобів, розміщених у глобальних телекомунікаційних середовищах, домінує зворотний контраст.

Переважає робота у прямому контрасті. У цих умовах збільшення яскравості веде до поліпшення видимості, а при зворотному – до погіршення, але цифри, літери та знаки, що пред'являються у зворотному контрасті, пізнаються точніше і швидше, ніж у прямому навіть при менших розмірах. Чим більше відносні розміри частин зображення і вище його яскравість, тим менше має бути контраст, тим краща видимість. Завжди слід пам'ятати, що комфортність сприйняття інформації з екрану досягається при рівномірному розподілі яскравості поля зору.

Співвідношення кольорів у колірній гамі інформаційного ресурсу може формувати певний психологічний настрій. Переважає більшість темних кольорів може призвести до розвитку пригніченого психологічного стану, пасивності. Переважання яскравих кольорів, навпаки, – перезбудження, причому загальне перезбудження організму часто межує зі швидким розвитком втоми зорового аналізатора, що, безумовно, слід враховувати при прагненні дотримання вимог ергономіки та здоров'я.

Значення кольору рекомендується встановлювати постійними та відповідними стійким зоровим асоціаціям, реальним предметам та об'єктам. Крім того, значення кольорів рекомендується вибирати відповідно

до психологічної реакції людини (наприклад, червоний колір - переривання, екстрена інформація, небезпека, жовтий - увага і стеження, зелений - вирішальний, що спонукає до дії і т.д.). Для смислового зіставлення об'єктів (даних) рекомендується використання у презентаціях контрастного кольору (червоний – зелений, синій – жовтий, білий – чорний). Але дуже важливо не зловживати контрастними кольорами, оскільки це часто призводить до появи психологічних післяобразів та колірних гомогенних полів.

Колірний контраст зображення і фону повинен перебувати на оптимальному рівні, контрастності, яскравості зображення по відношенню до фону повинен бути вищим не менше ніж на 60%. Необхідно враховувати, що червоний колір забезпечує сприятливі умови сприйняття лише за високої яскравості зображення, зелений у середньому яскравості, жовтий – широкому діапазоні рівнів яскравості зображення, синій – за малої яскравості.

З метою оптимізації вивчення інформації, на екрані рекомендується використання логічних наголосів. Логічними наголосами прийнято називати психолого-апаратні прийоми, спрямовані на привернення уваги користувача до певного об'єкта. Психологічне вплив логічних наголосів пов'язані з зменшенням часу зорового пошуку та фіксації осі зору центром головного об'єкта. Найчастіше використовуваними прийомами до створення логічних наголосів є:

- зображення головного об'єкта яскравішим кольором;
- зміна розміру, яскравості, розташування»
- виділення проблісковим свіченням. Кількісною оцінкою логічного наголосу є його інтенсивність, яка залежить від співвідношення кольору та яскравості об'єкта по відношенню до фону, від зміни відносних розмірів об'єкта по відношенню до розмірів предметів фону зображення. Найбільш кращим є виділення або яскравішим, або більш контрастним кольором, менш переважно виділення проблісковим світінням, зміною розміру або яскравості. Для привернення уваги до об'єкта у презентації можливе використання кількох логічних наголосів одночасно. Тоді інтенсивність

логічного наголосу об'єкта дорівнюватиме сумі цих логічних наголосів. Наприклад, об'єкт може бути виділений одночасно зменшенням яскравості фону, включенням режиму миготіння або відблиску світла і звуковими сигналами.

На естетико-ергономічні характеристики презентації та зручність сприйняття зорової інформації істотно впливає ступінь засміченості поля основного об'єкта. Рекомендується розміщувати в полі головного об'єкта трохи більше трьох об'єктів. Збільшення числа другорядних об'єктів може призвести до розсіювання уваги і, як наслідок, випадання головного об'єкта з області до злиття другорядних об'єктів з фоном.

Форми об'єктів та елементів фону зображення повинні відповідати стійким зоровим асоціаціям і бути схожими на форми реальних. Ігнорування цієї вимоги може призвести до непотрібних питань і, отже, втрати навчального часу.

Конкретна кількість ілюстрацій для окремої екранної сторінки або презентації комплексом вимог спеціально не встановлюється.

Для посилення наочності навчального матеріалу рекомендується використання таблиць та схем. Таблиці щодо виконання їх функціональної ролі розподіляють на роз'яснювальні, порівняльні та узагальнюючі. Роз'яснювальні таблиці в стислому вигляді полегшують розуміння теоретичного матеріалу, що вивчається, сприяють свідомому його засвоєнню і запам'ятовуванню. Порівняльні таблиці одна із видів його угруповання. Порівнюватися можуть якісь елементи: суттєві порівняльні ознаки історичних, соціальних, економічних та політичних об'єктів, типи господарств, типи темпераменту людини тощо. Узагальнюючі чи тематичні таблиці підбивають підсумок вивченого теоретичного матеріалу, сприяють формуванню понять. Узагальнюючі в логічній послідовності перераховують основні риси явищ, подій, процесів тощо.

При створенні презентації рекомендується використання таблиць за необхідності:

- підвищити зорову наочність та покращити сприйняття того чи іншого смислового фрагмента тексту;

- здійснити певне порівняння двох та більше об'єктів (таких змістовних елементів тексту як події, факти, явища, персоналії, предмети, фрагменти текстів та ін.);

- здійснити угруповання безлічі об'єктів;

- здійснити систематизацію об'єктів;

- класифікувати та зв'язати компоненти в рамках теми, що вивчається.

При розробці таблиць для презентацій рекомендується дотримуватися таких основних правил:

- у таблиці має бути мінімальна кількість коментуючого матеріалу;

- верхні, нижні та бічні поля таблиці повинні мати відступи;

- колірна гама таблиці не повинна призводити до строкатості;

- кількість вибраних елементів таблиці має відповідати змісту та характеру виділеного фрагмента тексту тощо.

Презентації можуть задовольнити вимоги наочності не тільки на основі використання таблиць, але й за рахунок включення до них графіків, діаграм, аплікацій, схематичних малюнків. Такі кошти використовуються як виявлення істотних ознак, зв'язків і відносин явищ, подій, процесів тощо., так формування локального образного уявлення фрагмента тексту. З допомогою схематичного зображення автор розкриває явища у тому логічній послідовності, забезпечує наочне порівняння двох чи більше об'єктів, і навіть узагальнює і систематизує знання.

При розробці схем та блок-схем доцільні рекомендації, аналогічні до табличних:

- у схемі чи блок-схемі має бути мінімальна кількість коментуючого матеріалу;

- верхні, нижні та бічні поля схеми або блок-схеми повинні мати відступи;

- колірна гама схеми чи блок-схеми має призводити до строкатості;

- кількість обраних складових частин схеми або блок-схеми та їх зв'язків повинні відповідати змісту та характеру виділеного фрагмента заняття.

Маючи у своєму розпорядженні комп'ютерні графічні засоби, під час створення презентацій рекомендується дооформити схеми та блок – схеми за допомогою:

- різноманітної палітри кольорів;
- малюнків (малюнок як елемент оформлення схеми чи блок-схеми);
- різноманітний набір шрифтів;
- різноманітних засобів обрамлення схем;
- встановлення певної кількості складових частин та зв'язків схем;
- реалізації ефекту руху схем (анімація). З метою формування у студентів реалістичного образу в деяких випадках доцільно зіставлення схематичного зображення з іншими видами ілюстрацій.

Компактне розміщення матеріалу, лаконічні умовні позначення дозволяють розвантажити схему або блок-схему, привести її у відповідність з гігієнічними нормами та здоров'язберігаючими вимогами.

Під час розробки презентацій рекомендується кілька прийомів реалізації ефекту анімації.

Приєм типу "накладення". Сутність цього прийому полягає в тому, що автор, обравши статичну ілюстрацію, розбиває її на складові, а потім описує послідовність накладання цих частин один на одного. Так реалізується ефект динамічного зображення для малюнків. У цьому об'єкт, динамічно змінюючись, не переміщається у просторі. Динамічні ілюстрації, отримані за таким принципом, доречно використовувати в тих місцях презентації, де необхідно проілюструвати в компактній і образній формі суть побудови ряду об'єктів або процесів, викласти послідовність події, що відбувається (або те, що відбувається) або явища.

Приєм типу "приховання". Сутність цього прийому у тому, що заповнена текстом таблиця спочатку закрита, та був відбувається поступове її

відкриття. Створюється ілюзія руху непрозорого паперу по таблиці, що розкриває таблицю частинами. Об'єктами такої анімації можуть бути схеми, блок-схеми або частини лінійного тексту.

Приєм типу " рух у просторі " . Відмінність його від прийому " накладання " у тому, що у разі інформаційному ресурсі описується послідовність дій, які для ілюстрування здійснюватиме на екрані обраний об'єкт, пересувається по заздалегідь заданій траєкторії (ефект мультиплікації). Основу зорового ряду складають малюнки, репродукції картин, навчальні картини та відеофрагменти. Малюнки та відеофрагменти забезпечують особливий ефект при поєднанні барвистості та анімації.

Для утримання зворотного зв'язку з метою простеження засвоєння нового матеріалу студентами протягом викладання матеріалу уроку викладач ставить питання відповідно до змісту матеріалу, що розглядається.

У літературі немає загально визнаної класифікації презентацій на кшталт змісту та оформлення. Найчастіше їх класифікують за рівнем поживлення різними ефектами. Мультимедійні презентації, які використовуються на заняттях, доречно класифікувати як навчальні.

На даний момент найчастіше використовуються вчителями типи та види навчальних презентацій:

1. Конспект заняття. Обов'язковою є наявність основних візуальних складових традиційного заняття: тема, мета, план, ключові поняття, закріплення, домашнє завдання тощо. Ілюстративний ряд грає, у разі, явно допоміжну і незначну роль. Досить часто подібні заняття у змістовній (іноді й у ілюстративної частини) орієнтовані на базовий підручник. Ця форма презентації, як правило, найчастіше називають традиційним мультимедійним супроводом заняття.

2. Слайд-шоу. Повна відсутність тексту та акцент на яскраві, великі зображення чи колажі (може демонструватися на початку, наприкінці, чи всередині уроку, ставлячи за мету створення певного емоційного настрою. Як

правило, супроводжується музичними фрагментами). Демонстрація слайд-шоу протягом усього уроку є малоефективною.

3. "Тільки текст". Варіант, протилежний своїй суті, тому що пропонувалося в попередньому пункті. Дидактичний ефект досягається за рахунок зміни типів шрифтів розміру шрифту і колірної гами. Також активно використовуються різні варіанти підкреслень. Анімовані схеми. У цьому варіанті презентації особливий акцент зроблено на різних графіках та схемах. Образотворчий ряд – мінімальний. Основна сфера застосування – заняття повторювально-узагальнюючого характеру.

5. "Опорні сигнали". Фактично цей підхід ІКТ – розвиток ідей В.Шаталова. Природно, що у разі передбачається робота у офісних програмах і, можливо, у графічних редакторах (малювання).

6. Заповнюємо таблицю. Варіант презентації рекомендований під час проведення занять, пов'язаних із класифікацією будь-якого матеріалу. Це може бути тематичні, синхронні, хронологічні та інші типи таблиць. Використовуючи як фоновий малюнок зображення, характерне для теми, що вивчається, вчитель послідовно виводить на слайд незаповнену таблицю або частково заповнену таблицю (поетапно) і, нарешті, завершений варіант. "Заповнення" таблиці відбувається після відповідного обговорення групи.

7. Аналіз картини. Презентація, «героїнею» якої є одна картина, плакат, зображення (або їхня мала кількість). У ході заняття вчитель виділяє (і обговорює з учнями) якісь фрагменти цього зображення та організує роботу навколо змісту та характеристики цього зображення.

8. Тренажер. Закріплення умінь, навичок учнів через виконання та можливість виправлення помилкових дій.

9. Тестування. Варіант, який також може бути рекомендований при проведенні заняття, що повторюється. За допомогою відповідних гіперпосилань відповідь студентів супроводжується певною реакцією програми.

10. Робочий зошит."Екранний варіант" робочого зошита на друкованій основі. "Заповнення" зошита відбувається після відповідного обговорення в класі або самотійно вдома. Передбачається середовище для активного моделювання різних об'єктів та ситуацій, творчість студента.

Природно, що це перелічені типи і види занять можуть використовуватися як окремо, і у різноманітній конфігурації. Багато що залежить від творчості вчителя, його бачення уроку і тому конструює презентаційний матеріал до заняття сам учитель.

Можна виділити переваги мультимедійних презентацій:

- презентації дозволяють викладачеві зацікавити учнівську аудиторію предметом – заняття стають емоційнішими;
- презентації можуть створюватися не тільки для показу на великому екрані для учнів групи в аудиторії, але також можуть використовуватися для індивідуального перегляду на комп'ютері;
- комп'ютерні презентації можуть використовуватися як для занять з безпосередньою участю викладача, так і без його участі (наприклад, при виконанні необхідного обсягу самотійної роботи, передбаченої навчальною програмою дисципліни);
- маневреність при доборі потрібної послідовності відображення навчальної інформації.

Досвід використання програмного продукту Power Point показав його дуже високу ефективність, яка була цілком передбачена, адже процес викладання – це, по суті, презентація навчального матеріалу.

Висновки до першого розділу

1. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) є найбільшим освітнім центром економічного профілю в місті Харкові, та одним з кращих економічних вищих навчальних закладів в Україні.

2. Для отримання спеціальності «Економіка» здобувачі освіти повинні виконати всі вимоги відповідної освітньо-професійної програми. Однією з таких є освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка».

3. Випускники за цією освітньо-професійною програмою бакалаврського рівня повинні мати сформованими інтегральну компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні компетентність проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

4. На формування загальних компетентностей ЗК1-6, ЗК8-9, ЗК12 та спеціальних компетентностей СК1, СК3-7, СК9-12, СК13-15 та, відповідно, результатів ПРН3-4, ПРН7, ПРН9, ПРН16 спрямовано вивчення дисципліни «Міжнародна економіка».

5. Дисципліна базується на таких дисциплінах, як економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз тощо.

Курс «Міжнародна економіка» закладає основи для вивчення студентами курсів: міжнародні фінанси, зовнішньоекономічна діяльність, міжнародний маркетинг. Курс міжнародної економіки вчить анатомії світового господарства, він націлений на формування у студентів навичок аналізу національних економік як складових міжнародної економіки.

6. Мета навчальної дисципліни: формування у студентів теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародної економіки, форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин. З'ясування місця національних економік у системі світогосподарських

зв'язків, розуміння сучасного світового економічного простору як глобалізованого економічного середовища, функціонування якого визначає тенденції суспільного розвитку.

7. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: Модуль 1. Теоретичні основи міжнародної економіки. Форми міжнародного співробітництва. Модуль 2. Міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку.

8. До структури курсу входять лекції, практичні та семінарські заняття, індивідуальні заняття та самостійна робота студентів.

Для перевірки якості засвоєного матеріалу з дисципліни «Міжнародна економіка» студенти беруть участь у практичних та індивідуальних заняттях, виконують навчальні та контролюючі тести, складають екзамен по закінченні 5 семестру.

9. Технології формування знань з курсу в умовах тотальної комп'ютеризації та активного розвитку комп'ютерних можливостей повинні постійно оновлюватися і одним з напрямків, який вимагає окремих досліджень є використання комп'ютерних презентаційних програм.

10. Запровадження освітніх інновацій та комп'ютерних технологій є одним з пріоритетних напрямків розвитку вищої освіти в Україні.

Але впровадження комп'ютерних технологій у сучасну педагогічну практику просувається дуже повільно через високу динаміку розвитку цих технологій і матеріально-технічною, а також кадровою недосконалістю щодо застосування нових технологій.

11. Компонентами комп'ютерної інформаційної технології є: комплекс технічних засобів, комплекс програмних засобів, організаційно-методичне забезпечення.

12. У нашому дослідженні використані як базові, так і прикладні комп'ютерні технології, які можуть бути охарактеризовані за всіма можливими ознаками такими, як:

- за носіями інформації (паперові; електронні; аудіо, відео, кіно, фото, мултимедіа);
- за кількістю користувачів (індивідуальні, групові, корпоративні);
- за рівнем стандартизації (стандартні, адаптовані);
- за рівнем інформаційної безпеки (відкриті);
- за видами даних (що використовують цілевстановлюючі дані; змінні облікові дані; дані бухгалтерської документації; реєстраційні дані; стандартні довідкові дані; технологічні дані; дані дослідження та випробувань; бібліографічні дані; дані мас медіа);
- за видом інформації (що використовують ретроспективну інформацію; звітно-аналітичну інформацію; прогнозну інформацію; управлінську інформацію);

- за формою подання знань (що використовують документовані знання).

13. На вибір комп'ютерних технологій впливають:

- характер дисципліни (природознавчий, гуманітарний, технічний);
- педагогічні завдання, що вирішуються (засоби теоретичної та технологічної підготовки: комп'ютерні підручники, комп'ютерні навчальні системи, комп'ютерні системи контролю знань; допоміжні засоби: комп'ютерні лабораторні практикуми, комп'ютерні довідники, мультимедійні навчальні заняття; комплексні засоби: комп'ютерні навчальні курси, комп'ютерні відновлюючі курси);
- широта охоплення навчального матеріалу (інтегральні, неінтегральні);
- рівень освіти (для шкільної освіти, для початкової та середньої професійної освіти, для вищої професійної освіти);
- використання телекомунікаційних технологій (локальні, мережеві, які в свою чергу залежно від класу обчислювальних мереж поділяються на орієнтовані на локальні мережі, орієнтовані на глобальні мережі; залежно від

можливості взаємодії учнів у межах навчального процесу поділяються на ті, що передбачають взаємодію, та ті, що не передбачають її);

- форми подання матеріалу (мультимедійні та немультимедійні);
- реалізація інтелектуальної функції (інтелектуальні та неінтелектуальні);
- характер моделі об'єкта, що вивчається (використовує математичні та фізичні моделі, поєднані з реальними об'єктами);
- вид інтерфейсу викладача (з традиційним графічним інтерфейсом користувача, що застосовує технології віртуальної реальності).

14. Оптимальним чином підібрані комп'ютерні технології активізують процес навчання в цілому, а раціональне використання комп'ютера дозволяє застосувати нові, більш ефективні способи передачі студентам навчальної інформації, автоматизувати деякі процедури керування процесом професійної підготовки майбутніх фахівців.

15. Найбільш зручним засобом в практичній діяльності викладача є програмний засіб Microsoft Power Point, що входить до складу пакету Microsoft Office. Специфікація цієї програмної оболонки - створення мультимедійних презентацій. Використання програми Power Point не потребує значної підготовки для її оволодіння, а також не займає багато часу для розробки заняття. При цьому вона дозволяє використовувати інформацію в будь-якій формі представлення - текст, таблиці, діаграми, слайди, відео- та аудіо фрагменти і таке інше. При цьому викладач має змогу проявити свою творчість і компоновати матеріал на свій розсуд.

16. Презентація являє собою послідовність змінюючих один одного слайдів - тобто електронних сторінок. Показ слайдів викладачем може бути здійснений на екрані монітору комп'ютера чи на великому екрані за допомогою спеціального пристрою – мультимедійного проектора.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ

2.1. Модель викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки

Модель (від латинських слів *modus, modulus*) означає міра, образ, спосіб. Початковий розвиток моделі отримали у будівництві.

Надалі поняття «модель» поступово поширюється і набуває іншого змісту. Так, моделлю стали називати матеріальну або уявну систему, властивості якої мають бути вивчені.

Модель – це спрощене, можна сказати «упаковане» знання, що несе цілком певну обмежену інформацію про предмет (явище), що відображає ті чи інші його властивості.

Модель – об'єкт-заступник об'єкта-оригіналу, який би вивчення деяких властивостей оригіналу.

Теоретично моделювання оригінал – це об'єкт, певні властивості (аспекти) якого підлягають вивченню. У загальному випадку поняття оригіналу має широку інтерпретацію. та процеси, які у них відбуваються. У контексті такого розуміння оригіналу моделями стали вважати. зображення систем, явищ або процесів, що вивчаються за допомогою систем, явищ або процесів іншої природи, іноді навіть уявних. Модель може бути розглянута як реально існуюча або подумки представлена система, яка заміняючи та відображаючи оригінал з певною метою, знаходиться з ним у відносинах подібності. Поняття моделі в даному випадку значно збігається з поняттям аналогії, причому навіть з'явилася тенденція вважати аналогію загальним

випадком моделі, що не зовсім правильно, оскільки аналогія відбиває умовні, часто поверхневі співвідношення.

Таким чином, модель - це допоміжний об'єкт, який знаходиться у певній відповідності до об'єкта, що вивчається (оригіналу), і є більш зручним для дослідження оригіналу.

Відображаючи окремі особливості поведінки об'єкта-оригіналу, модель має деякі риси, ідентичні до оригіналу, і використовується для отримання такої інформації про оригінал, яку складно або неможливо отримати шляхом безпосереднього дослідження оригіналу. Модель являє собою особистісне уявлення про об'єкт, що вивчається, своєрідну форму кодування інформації про об'єкт.

Таким чином, можна сказати, що модель - це об'єкт будь-якої природи, який при дослідженні здатний замінювати реально існуючий об'єкт з метою отримання нової інформації про останнє.

Це становище збігається з думкою Ст. Штоффа, який під моделлю вважає таку розумово реалізовану систему, яка, відображаючи та відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замінити його так, щоб його вивчення дало нам нову інформацію про цей об'єкт. Модель – це своєрідна форма відображення, що містить інформацію про об'єкт.

Модель як штучна система відображає з певною точністю основні властивості об'єкта, що вивчається, оригіналу і може замінювати його в дослідженні, а також дозволяє отримати інформацію про цей об'єкт.

Моделі є формою абстракції особливого роду, в якій суттєві відносини об'єкта закріплені в наочно сприймаються і зв'язках, що представляються. Це своєрідне єдність одиничного і загального, у якому першому плані висунуто загальне, істотне.

Слід наголосити, що наочно образне вираження істотних відносин дійсності не є фактом їх елементарного та первинного чуттєвого сприйняття. Моделі та пов'язані з ними уявлення є продуктами складної пізнавальної діяльності, що включає насамперед розумову переробку вихідного чуттєвого

матеріалу. Моделі виступають як продукти як засіб здійснення цієї діяльності.

Моделювання - це побудова (або вибір) та вивчення такого об'єкта будь-якої природи (моделі), здатного замінити собою досліджуваний об'єкт (оригінал) і вивчення якого дає нову інформацію про об'єкт, що вивчається.

У термінологічному словнику моделювання (англ. scientific modelling, simulation, нім. Modellieren n, Modellierung f, Simulation f, рус.моделювання) - це метод дослідження явищ і процесів, заснований на заміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю). р align="justify"> Метод моделювання є методом дослідження властивостей певного об'єкта (оригіналу) за допомогою вивчення властивостей іншого об'єкта (моделі), який більш зручний для дослідження і знаходиться у певній відповідності з першим об'єктом (оригінал).

Моделювання у сенсі – це особливий пізнавальний процес, метод теоретичного і практичного опосередкованого пізнання, коли суб'єкт замість безпосереднього об'єкта пізнання вибирає чи створює схожий із нею допоміжний об'єкт-заступник (модель), досліджує його, а отриману інформацію переносить справжній предмет вивчення.

Моделювання – це відтворення властивостей об'єкта, що досліджується, на спеціально побудованому аналогу за відповідними алгоритмами. Цей аналог називається моделлю.

Принциповою особливістю методу моделювання, що відрізняє його від інших методів наукового пізнання, вважатимуться опосередковане вивчення об'єкта, проведеного у вигляді дослідження іншого об'єкта, аналогічного першому. При цьому аналогія сприймається як суттєвий зв'язок між цими об'єктами, ґрунтується на схожості ключових ознак відносин між ними. Подібність між об'єктами за випадковими ознаками не може вважатися аналогією.

Сенс моделювання полягає в можливості отримати інформацію про явища, що відбуваються в оригіналі, шляхом перенесення на нього певних

знань, отриманих при вивченні відповідної моделі. У педагогічному проектуванні виділяють прогностичну модель для оптимального розподілу ресурсів та конкретизації цілей; концептуальна модель, заснована на інформаційній базі даних та програмі дій; інструментальну модель, за допомогою якої можна підготувати засоби виконання та навчити викладачів роботі з педагогічними інструментами; модель моніторингу для створення механізмів зворотного зв'язку та способів коригування можливих відхилень від запланованих результатів; рефлексивна модель, яка створюється для створення рішень у разі виникнення несподіваних та непередбачених ситуацій. Результатами педагогічного проектування може бути педагогічна система, система управління освітою, система методичного забезпечення, проект освітнього процесу.

Для педагогічного моделювання притаманні такі процедури:

- входження у процес та вибір методологічних підстав для моделювання, якісний опис предмета дослідження;
- постановка завдань моделювання;
- конструювання моделі з уточненням залежності між основними елементами об'єкта, що вивчається, визначенням параметрів об'єкта та критеріїв оцінки змін цих параметрів, вибір методик вимірювання;
- дослідження валідності моделі у вирішенні поставлених завдань;
- застосування моделі в педагогічному експерименті;
- змістовна інтерпретація результатів моделювання.

В результаті інтеграції складових педагогічної системи, етапів здійснення навчального процесу, покрокового застосування комп'ютерної техніки отримуємо модель підготовки викладача до занять у контексті використання комп'ютерних засобів навчання (рис. 2.1).

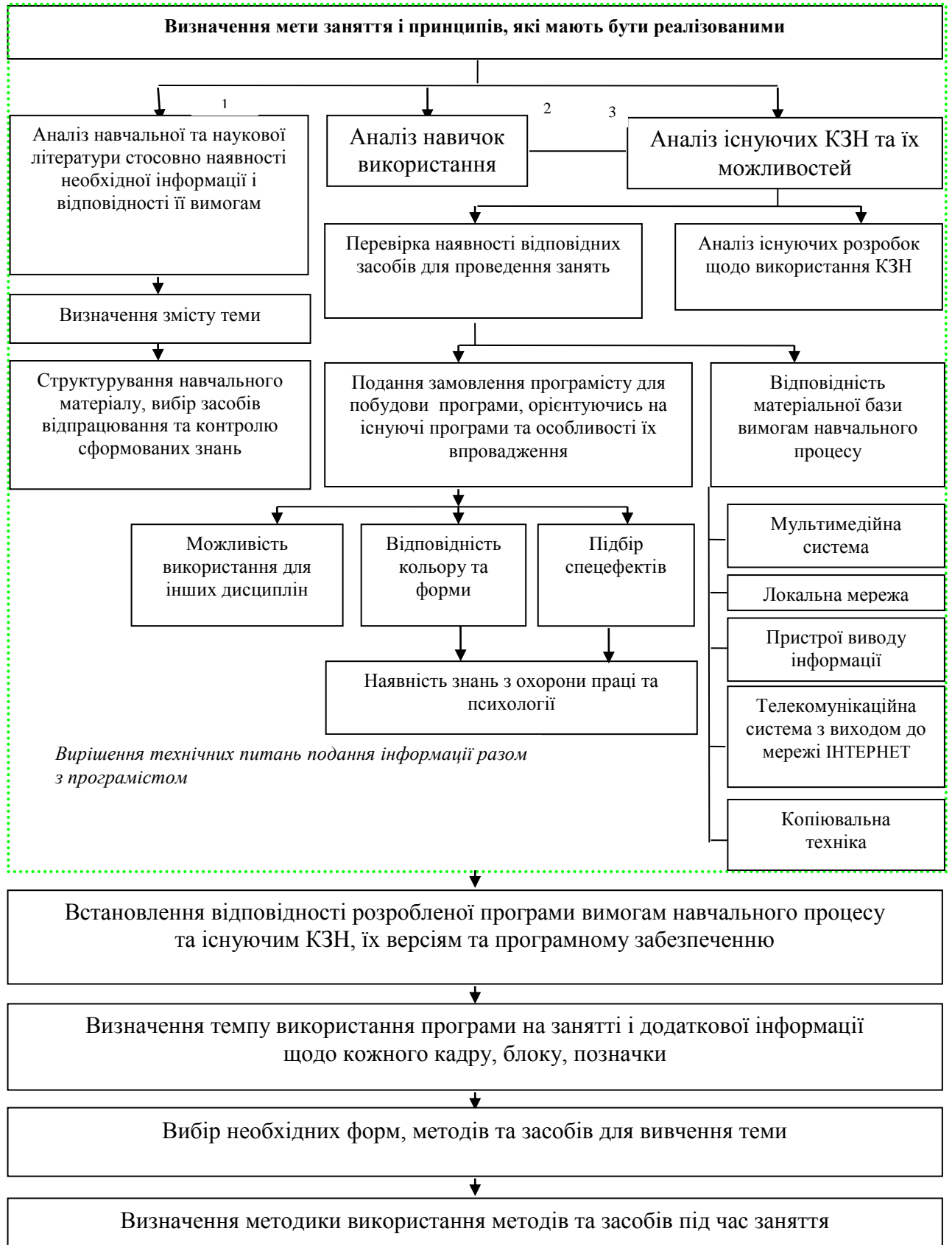

Рис. 2.1. Модель підготовки викладача до занять у контексті використання комп'ютерних засобів навчання

2.2. Способи викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки

Розробка методики навчання передбачає відповідно до розкритих раніше принципів навчання - формулювання цілей, визначення змісту, вибір форм, методів та засобів навчання.

Мета діяльності – передбачуваний результат (образ) діяльності (дії), отримання якого спрямовано діяльність (дія). Б.Ф. Ломов уточнює, що мета - ідеальне уявлення людиною-суб'єктом майбутнього результату діяльності, який передує його виконанню, визначаючи характер та способи дій. Ціль у голові суб'єкта може виступати як перцептивний образ і як образ-подання, і як «логічна конструкція». Це залежить від умов, у яких має діяти суб'єкт.

Як мета діяльності виступає її продукт. Він може бути реальним фізичним предметом, створеним людиною, певні знання, вміння і навички, що набуваються в ході діяльності, творчий результат (думка, ідея, теорія тощо), як зазначає Р.С. Немов.

Підсумуємо, мета - це ідеальне освіту, яке за допомогою різноманітних розумових засобів втілення бажаного результату (продукту) визначає та спрямовує діяльність людини.

Зміст навчання – інформація (закони, явища, предмети дійсності, трудові та технологічні процеси та ін.), дії, засвоєння та використання яких відповідно до заданих вимог має відбутися в результаті вивчення конкретних предметів.

Зміст навчання знаходить своє втілення у навчальних та тематичних планах, робочих програмах, навчально-методичній літературі тощо. Серед принципів побудови змісту навчання відомі такі: цілеспрямованість (відповідність змісту завданням (з усіх ступенів їхньої ієрархії)); відповідність змісту навчання діяльності та її структурним компонентам;

структурна єдність предметної та процесуальної сторін змісту, тобто враховуються форми та методи його реалізації; зворотний зв'язок, що дозволяє шляхом використання даних контрольних зрізів змінювати зміст.

Побудова змісту навчання складає основи законів логіки, правил лінгвістики, концепцій педагогіки та психології.

Форми навчання означають зовнішню бік організації процесу навчання, визначальну коли, де, хто як і отримує знання. Основними формами навчання є лекційні та лабораторно-практичні заняття, консультації, СРС.

Метод навчання (за Ю.К. Бабанським) – це спосіб упорядкованої взаємозалежної діяльності викладача та учнів, спрямованої на вирішення завдань освіти. Провідними методами теоретичної підготовки студентів є лекція, розповідь, пояснення. Наочність реалізується шляхом ілюстрації взаємозв'язків основних понять кожної теми за допомогою комп'ютерних засобів та програм, навчально-методичного та роздавального матеріалу, за допомогою слайдів тощо. Застосування набутих знань у нових практичних ситуаціях відбувається за допомогою методів: бесіда, вправа, виконання завдань. Контроль знань студентів здійснюється за допомогою контрольних робіт, опитувань, тестування.

Засоби навчання – джерела здобуття знань, формування умінь. Основні засоби навчання було відзначено серед методів наочності. Розглянуті категорії утворюють поняття методики навчання. Наведемо приклади розроблених з урахуванням усіх теоретичних положень презентації на тему «Міжнародна економічна система» дисципліни «Міжнародна економіка».

Тема 1. Міжнародна економічна система

1. Предмет, об'єкт та закономірності «міжнародної економіки», як науки.
2. Система міжнародних економічних відносин.
3. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин.
4. Класифікація країн світу.
5. Міжнародний поділ праці: сутність, форми та фактори.
6. Тенденції сучасного етапу розвитку світового господарства.

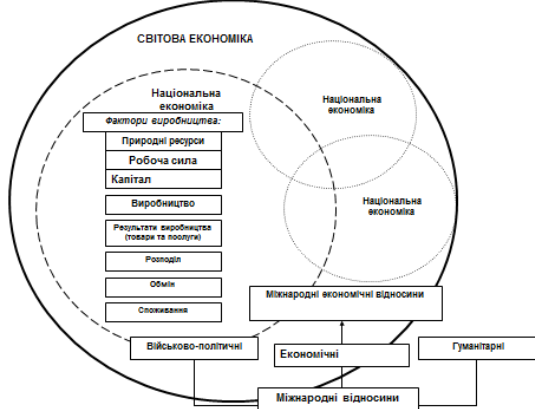
1. Предмет, об'єкт та закономірності «міжнародної економіки», як науки

Мета курсу:

сформувати систему теоретичних знань, вмінь та практичних навичок у галузі міжнародної економіки, форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин.

Предметом курсу є:

система міжнародних економічних відносин, що складається між національними економіками країн світу в умовах інтернаціоналізації та глобалізації.

Закономірності розвитку глобальної економіки

- Цілісність формування міжнародної економічної системи;
- Системність міжнародної економіки;
- Діалектичність міжнародної економіки;
- Суперечливість міжнародної економіки;
- Інтегративність міжнародної економіки;
- Циклічність розвитку.

Міжнародна економічна система

Міжнародна економічна система (МЕС) являє собою сукупність елементів світової економіки, у процесі взаємодії яких виникають інтегративні якості, характеристики, закономірності функціонування цієї системи.

Основними елементами МЕС є окремі країни, групи країн. Крім того МЕС складається із підсистем різних міжнародних ринків і підсистем національних і міжнародних інститутів, які регулюють МЕС; підсистем міжнародних економічних відносин.

Риси промислово-розвинених країн

Частка у світовому населенні -14%;
Виробляють - 72% світового ВВП;
Експортують 54% товарів і 78% послуг у міжнародній торгівлі;
Посідають ключові позиції у міжнародних організаціях;
Мають значний розрив економічного розвитку всередині групи;
Мають соціально орієнтовані економіки;
Центри: США, Японія, країни Західної Європи

Розвинуте соціально-ринкове господарство
Найбільша вичерпність джерел і факторів індустріального розвитку
Провідна роль у світовій економіці
Стрімке зростання фінансового сектору
Зміщення центру економічної ваги до сектору послуг
Формування переважно сервісної економіки
Переважна присутність ТНК на світових ринках

Промислово розвинені країни, темпи розвитку ВВП, %

www.worldbank.org	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ЄС	2,31	3,83	2,11	3,35	3,24	0,33	-4,31	2,11	1,59	-0,29
Країни з високим доходом	2,75	4,08	2,67	3,12	2,89	0,30	-3,60	2,95	1,79	1,26
Країни, що розвиваються	1,02	4,42	7,72	7,27	6,95	6,99	4,43	5,32	3,90	4,45
Країни ОЕСР	2,92	3,98	2,56	2,99	2,68	0,08	-3,68	2,87	1,69	1,27
Світ	2,70	4,29	3,51	4,07	4,00	1,39	-2,16	4,01	2,82	2,16
Країни G-7										
Франція	2,62	3,68	1,83	2,47	2,29	-0,08	-3,15	1,72	2,03	0,01
Німеччина	5,26	3,06	0,68	3,70	3,27	1,08	-5,13	4,16	3,03	0,67
Італія	1,99	3,65	0,95	2,20	1,68	-1,16	-5,49	1,72	0,37	-2,37
Японія	5,57	2,26	1,30	1,69	2,19	-1,04	-5,53	4,65	-0,57	1,94
Об'єднане Королівство	-1,55	4,24	2,77	2,60	3,65	-0,97	-3,97	1,80	0,99	0,27
США	1,86	4,17	3,08	2,66	1,91	-0,36	-3,11	2,38	1,80	2,21
Канада	0,19	5,23	3,02	2,82	2,20	0,69	-2,77	3,21	2,53	1,71
Країни BRIC										
Бразилія	-4,30	4,31	3,16	3,96	6,10	5,17	-0,33	7,53	2,73	0,87
Індія	5,53	3,98	9,28	9,26	9,80	3,89	8,48	10,55	6,33	3,24
КНР	3,80	8,40	11,30	12,70	14,20	9,60	9,20	10,40	9,30	7,80
Російська Федерація	-3,00	10,00	6,38	8,15	8,54	5,25	-7,82	4,50	4,29	3,44
Південна Африка	-0,32	4,15	5,28	5,60	5,55	3,62	-1,53	3,09	3,46	2,55
Україна	-6,35	5,90	2,70	7,30	7,90	2,30	-14,80	4,20	5,20	0,20

Розвинені країни: ВВП, торгівля, інвестиції *

* Дані Світового Банку – Дані UNCTAD

Країна	ВВП (млрд дол.)		Середній темп зростання ВВП (млрд дол.)		Інвестиції в основні фонди (млрд дол.)		Прямі іноземні інвестиції (млрд дол.)		Прямі іноземні інвестиції (млрд дол.)	
	2000	2009	2000	2009	2000	2009	2000	2009	2000	2009
США	10200,0	14200,0	1,5%	2,5%	1000,0	1200,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0
ЄС	12000,0	13500,0	1,2%	2,0%	1200,0	1300,0	1200,0	1200,0	1200,0	1200,0
Японія	5000,0	5500,0	1,0%	1,5%	500,0	550,0	500,0	500,0	500,0	500,0
Китай	1000,0	5000,0	10,0%	12,0%	100,0	1000,0	100,0	1000,0	100,0	1000,0
Індія	500,0	2000,0	8,0%	10,0%	50,0	500,0	50,0	500,0	50,0	500,0
Бразилія	200,0	1000,0	5,0%	7,0%	20,0	200,0	20,0	200,0	20,0	200,0
Росія	100,0	1500,0	3,0%	5,0%	10,0	100,0	10,0	100,0	10,0	100,0
Україна	50,0	100,0	0,5%	1,0%	5,0	10,0	5,0	10,0	5,0	10,0

Розвинені країни, ВВП за секторами у 2009 р. (2008 р.), % www.cba.gov

Країна	Сільське господарство		Промисловість		Послуги	
	% у ВВП	% у зайнятих	% у ВВП	% у зайнятих	% у ВВП	% у зайнятих
Світ	6,0 (4,0)	37,5 (40,0)	30,6 (32,0)	22,1 (19,5)	63,4 (64,0)	40,4 (39,5)
США	1,2	0,6	21,9 (19,6)	22,6	76,9 (79,2)	76,8
Канада	2,0	2,0	28,4	19,0	69,6	79,0
Велика Британія	1,2 (0,9)	1,4	23,9 (22,8)	18,2	75 (76,2)	80,4
Німеччина	0,9	2,4	27,1 (30,1)	29,7	72,0 (69,0)	67,8
Франція	2,1 (2,2)	3,8	19,0 (20,3)	24,3	78,9 (77,4)	71,8
Італія	2,1 (2,0)	4,2	25,0 (26,7)	30,7	72,9 (71,3)	65,1
Японія	1,6 (1,4)	4,4	23,1 (26,4)	27,9	75,4 (72,1)	66,4
Для порівняння – країни BRIC та Україна						
Бразилія	6,5 (5,5)	20,0	25,8 (28,5)	14,0	67,7 (66,0)	66,0
КНР	10,9 (10,6)	43,0	48,6 (49,2)	25,0	40,5 (40,2)	32,0
Індія	17,5 (17,2)	60,0	20,0 (29,1)	12,0	62,6 (53,7)	28,0
Російська Федерація	5,2 (4,1)	10,2	37,0 (41,1)	27,4	57,9 (54,8)	62,4
Україна	10 (9,3)	19,4	31,2 (31,7)	24,2	58,8 (58,9)	56,4

2. Система міжнародних економічних відносин

Міжнародні економічні відносини (МЄВ) — це система економічних зв'язків з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання продуктів, що вийшли за рамки національних кордонів.

Міжнародні відносини розподілу — це відносини, які виникають з приводу а) розподілу факторів виробництва (засобів виробництва, робочої сили) між країнами; б) розподілу продуктів економічної діяльності серед суб'єктів із різних країн; в) розподілу доходів між учасниками МЄВ.

Суб'єкти МЄВ:

1. Держави
2. Міжнародні організації
3. Транснаціональні компанії (корпорації)
4. Фізичні особи

Форми МЄВ

1. Міжнародна торгівля
2. Міжнародний рух капіталу
3. Міжнародна міграція робочої сили
4. Світова валютна система

За структурою МЄВ – система техніко-економічних, організаційно-економічних і відносин економічної власності між економічними суб'єктами різних країн

Форми МЄВ та їх реалізація

- **Міжнародна торгівля** — обмін товарами та послугами між державно оформленими національними господарствами;
 - **Міжнародний рух капіталу** — переміщення капіталу між країнами світу в пошуках сфери найбільш вигідного його вкладання;
 - **Міжнародна міграція робочої сили** — переміщення між країнами працездатного населення переважно з економічних причин.
- Деякі автори виділяють як самостійні форми ще й **міжнародні валютні відносини**, а також **міжнародні науково-технологічні відносини**

Реалізація різноманітних форм МЄВ як суб'єктами здійснюється на тому чи іншому рівні, які розрізняються, зокрема, залежно від ступеню інтенсивності їх взаємодії:

- **Економічні контакти** — це найпростіші економічні зв'язки, які мають епізодичний характер і регулюються переважно одиничними угодами, контрактами;
- **Взаємодія** — стійкі економічні зв'язки на основі міжнародних угод і домовленостей, які складені на тривалий час;
- **Співробітництво** — міцні економічні зв'язки, на основі спільних, попередньо вироблених і узгоджених намірів, які закріплені в угодах довгострокового характеру;
- **Міжнародна економічна інтеграція** — це рівень розвитку МЄВ, коли в процесі інтернаціоналізації господарського життя відбувається переплетіння економік двох або більше країн і проводиться узгоджена політика з елементами національного регулювання.

Суб'єкти МЄВ

- **Фізичні особи;**
 - **Юридичні особи;**
- Юридичними особами, які беруть участь у МЄВ, є підприємства, держава та її установи, міжнародні організації.**
- Діяльність підприємств** в міжнародній сфері виявляється в: а) купівлі іноземних факторів виробництва; б) продажу виробленої продукції на міжнародному ринку; в) операціях на міжнародних фінансових ринках.

Специфічними суб'єктами МЄВ є міжнародні підприємства:

- Багатонаціональні корпорації (міжнародні за капіталом, управлінням та сферами діяльності);
- Міжнародні спільні підприємства (об'єднують національних партнерів з різних країн в інвестуванні, управлінні підприємством, розподілі прибутку та ризиків).

Міжнародні організації: юридична природа (міжурядові, позаурядові) склад учасників (універсальні, регіональні) масштаби діяльності (загального характеру, спеціальної компетенції) характер діяльності (координуючі, оперативної дії, консультативні) термін діяльності (постійної дії, періодичної дії, тимчасові)

Принципи МЄВ

- Рівноправності та недискримінації партнерів;
- Взаємної вигоди;
- Добровільності щодо участі у економічному співробітництві;
- Невтручання у внутрішні справи, повага до суверенітету в міждержавних відносинах;
- Взаємної допомоги у вирішенні складних глобальних проблем;
- Колективної відповідальності за наслідки міжнародної економічної діяльності.

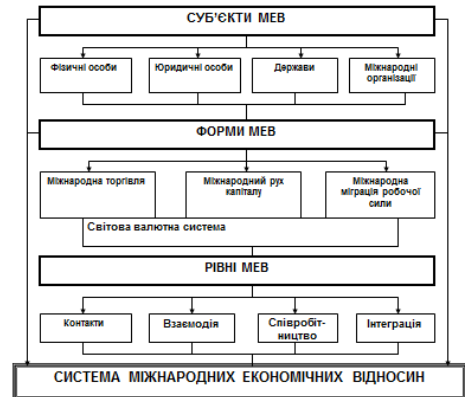
3. Середовище розвитку МЄВ

Середовище МЄВ - різноманітні фактори (демографічні, економічні, природні, науково-технічні, політичні, культурного оточення і т. ін.), які впливають на процеси включення країни до світових економічних процесів.

Фактори прямого впливу — безпосередньо впливають на операції суб'єктів МЄВ, з одного боку, а з іншого — зазнають такої ж дії від учасників МЄВ (постачальники, трудові ресурси, закони та установи державного регулювання, споживачі, конкуренти).

Фактори побічного впливу — не мають безпосереднього значення для функціонування суб'єктів МЄВ, але відбиваються на їх діяч (стан економіки країни, міжнародні події, соціально-культурні фактори і т.д.).

під середовищем МЄВ розуміють зовнішні по відношенню до суб'єктів МЄВ політико-правові, економічні, соціально-культурні та інфраструктурні чинники.

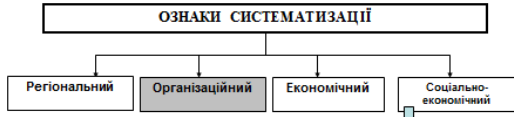

Середовище МЄВ

динамічність та стабільність одночасно
взаємозв'язок факторів
невизначеність

4. Класифікація країн світу

- Промислово розвинені країни — 40 високорозвинених країн. Найпопулярнішу групу серед цих країн складають країни так званої "Великої сімки": Великобританія, Італія, Канада, Німеччина, США, Франція, Японія, які виробляють найбільші обсяги ВВП у всьому світі і зосереджують у своїх руках значну частину міжнародної торгівлі.
- Країни з перехідною економікою — 28 країн Центральної та Східної Європи та колишнього Радянського Союзу, що здійснюють перехід від адміністративно-командної до ринкової економіки: Азербайджан, Білорусь, Боснія та Герцеговина, Болгарія, Вірменія, Грузія, Естонія, Казахстан, Молдова, Польща, Росія, Румунія, Узбекистан, Україна та інші. У цій групі є підгрупа, яка має суттєві досягнення у реформуванні національних господарств. До цієї підгрупи належать: Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина та Чехія.
- Країни, що розвиваються — більше 140 країн Азії, Африки, Латинської Америки. Через їх велику кількість і особливості соціально-економічного розвитку національних економік ці країни здебільшого систематизують за регіонами з урахуванням їх географічного положення.

ВВП, ВВП та ВВП

В ситуації закритої економіки:
 $ВВП - Y = C$ (споживання) + I (внутрішні інвестиції) + G (державні витрати)

В ситуації відкритої економіки — $Y = C + Y + G + NX$ (чистий експорт)

$ВВП = ВВП +$ чистий факторний дохід з-за кордону (різниця доходів від використання факторів виробництва резидентів за кордоном та виплат нерезидентам за використання факторів виробництва в країні)

$ВВП = ВВП +$ чисті трансферти (різниця між переказами мігрантів, які вважаються резидентами, з однієї країни в іншу)

$НД = ВВП -$ амортизація — непрямі податки

Класифікація країн за методикою Світового Банку

- за рівнем доходів на душу населення;
- за регіональною ознакою;
- за типом та суб'єктом зовнішніх запозичень.

За рівнем ВВП на душу населення:

- Країни з низьким доходом (нижче 975 дол. США на душу населення):
- Країни з доходом нижче середнього (976 - 3 855 дол.США), в т.ч. Україна
- Країни з доходом вище середнього (3 856 - 11 905 дол.США), в т.ч. РФ
- Країни з високим доходом (вище 11 906 дол.США)
- Країни ОЕСР

За регіональною ознакою:

- Східна Азія та Тихоокеанський регіон (24 країни);
- Європа і Центральна Азія (26);
- Латинська Америка і Карибський басейн (29);
- Близький Схід і Північна Африка (14);
- Південна Азія (8);
- Африка на Південь від Сахари (48).

За типом запозичень:

- Країни, які здійснюють запозичення МАР (Міжнародної Асоціації Розвитку) - 64
- Країни, що позичають у МБРР (Міжнародний Банк Реконструкції та Розвитку) — 63 ;
- Країни, які користуються змішаними позиками -15.

Рівень заборгованості країн

- Держави з високим рівнем зовнішньої заборгованості (відношення поточної вартості обслуговування зовнішнього боргу до ВВП більше за 80%, до обсягів експорту — більше 220%);
- Держави з середнім рівнем ЗБ (одні або два перші показники перевищують 60%, але менші за 80% і 220% відповідно)
- Держави з найменшою зовнішньою заборгованістю

Інцидент критерії:

Перевищення межі по трьох з 4-х таких показників —

- 1) відношення боргу до ВВП (ВВП) перевищує 50%;
- 2) відношення боргу до експорту більше 275%;
- 3) вартості обслуговування ЗБ до експорту — 30%;
- 4) відсотків за заборгованістю, до експорту — 20%.

Класифікація країн за методикою ООН

- за рівнем розвитку людського потенціалу (Індекс Розвитку Людського Потенціалу - середня тривалість життя, освіченість дорослого населення країни та кількість осіб, що навчаються, рівень ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності);
- за рівнем доходів (з високим рівнем ВВП на душу населення >10 726 дол. США, з середнім — 876-10 725 дол.США, з низьким — < 875 дол. США);
- відповідно до основних глобальних груп (участь у міжнародних організаціях, інтеграційних об'єднаннях);
- за регіональною ознакою (Східна Азія, Тихоокеанський регіон, Латинська Америка тощо).

РОЗРАХУНОК ІНДЕКСУ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ (ІРЛП)

Градації:

Дуже високий (0,8-1) Високий (0,7-0,8)

Середній (0,5-0,7) Низький (0,1-0,5)

Динаміка ІРЛП, 2008-2010 рр.

	2008	2009	2010		2008	2009	2010
1 Норвегія	0,937	0,937	0,938	15 Ізраїль	0,870	0,871	0,872
2 Австралія	0,933	0,936	0,937	16 Фінляндія	0,871	0,869	0,871
3 Нова Зеландія	0,903	0,904	0,907	17 Іспанія	0,870	0,869	0,869
4 США	0,900	0,899	0,902	18 Бельгія	0,865	0,865	0,867
5 Ірландія	0,896	0,894	0,895	19 Данія	0,865	0,864	0,866
6 Лихтенштейн	0,888	0,889	0,891	20 Іспанія	0,861	0,861	0,863
7 Нідерланди	0,888	0,888	0,890	61 Білорусь	0,726	0,729	0,732
8 Канада	0,886	0,886	0,888	65 Росія	0,715	0,714	0,719
9 Швеція	0,885	0,884	0,885	69 Україна	0,714	0,706	0,710
10 Німеччина	0,885	0,883	0,885	89 КНР	0,648	0,655	0,663
11 Японія	0,881	0,881	0,884	110 Південна Африка	0,592	0,594	0,597
12 Республіка Корея	0,870	0,872	0,877	119 Індія	0,506	0,512	0,519
13 Швейцарія	0,871	0,872	0,874	168 Дем.Респ. Конго	0,231	0,233	0,239
14 Франція	0,867	0,869	0,872	169 Зімбабве	-	0,118	0,140

ВВП на одну особу, 2010-2012 рр., за ПКС, дол.США

дан Світового Банку	2010	2011	2012	дан Світового Банку	2010	2011	2012
1 Люксембург	84763,7	88780,6	88118,3	Країни ЄВРОС			
2 Макао, КНР	82779,4	79480,1	87784,8	70 Бразилія	11188,6	11634,0	11908,9
3 Сингапур	58061,5	61069,3	61803,2	90 КНР	7585,5	8408,0	9233,0
4 Норвегія	57451,5	61046,1	62766,9	118 Ірландія	3464,5	3714,4	3876,0
5 ОАЕ	41828,3	42383,6	-	43 Російська Федерація	20770,4	22408,3	23549,0
6 США	46612,5	48112,6	49965,2	73 Південна Африка	10561,9	11028,2	11440,3
7 Швейцарія	48719,6	51227,1	52063,0	Країни ЄСД			
8 Гонконг, КНР	47555,6	50582,1	51945,5	91 Україна	6691,2	7214,8	7418,4
9 Нідерланди	41673,1	42779,2	42937,7	59 Білорусь	13878,6	14980,3	15579,2
10 Ірландія	41013,0	41531,6	42461,7	67 Казахстан	12114,9	13111,5	13992,2
11 Австрія	40401,1	42172,4	43324,2	Регіони			
12 Данія	40587,8	40932,9	41387,9	Північна Америка	43767,7	47453,9	49249,5
13 Швеція	39250,6	41453,0	42116,8	ЄС	31618,8	32597,8	33014,0
14 Канада	39074,7	41391,9	42693,3	Європа та Центральна Азія	24606,8	25630,1	26346,6
15 Бельгія	37828,0	38644,0	38894,4	Лат. Америка та Кариб. Бас.	11589,5	12381,9	12901,1
16 Нідерланди	37651,5	39456,4	40394,1	Схід	11331,1	11677,6	12339,2
17 Фінляндія	36029,7	37479,3	38230,3	Середній Схід та Півн. Африка	10553,3	11100,6	-
18 Велика Британія	35293,6	35555,9	35819,0	Східна Азія та Східна Європа	9621,8	10307,5	11040,5
19 Іспанія	32491,3	36609,3	37533,2	Арабський світ	8677,5	9073,7	-
20 Еквадорська Гвінея	28433,9	29631,4	30233,0	Південна Азія	3155,0	3372,6	3529,8
				Субсахарська Африка	2204,8	2293,3	2389,6

Класифікація країн за методикою МВФ

1. Країни з розвинутою економікою (31)
2. Країни з формуванням ринкової економіки та інші країни, що розвиваються (141):
 - **географічний критерій** (за регіонами світу)
 - **аналітичний критерій** (за джерелами експортних доходів, за джерелами зовнішнього фінансування, країни - чисті дебітори, країни-чисті кредитори, країни за станом обслуговування зовнішнього боргу).

Країни з розвинутою економікою, за МВФ

Таблиця В. Страны с развитой экономикой по подгруппам

Зони основних валют		
Соединенные Штаты		
Зона евро		
Япония		
Зона евро		
Австрия	Италия	Словацкая Республика
Бельгия	Кипр	Словения
Германия	Люксембург	Финляндия
Греция	Мальта	Франция
Ирландия	Нидерланды	Эстония
Испания	Португалия	
Новые индустриальные страны Азии		
САР Гонконг*	Сингапур	
Корея	Тайвань, провинция Китая	
Основные страны с развитой экономикой		
Германия	Соединенное Королевство	Япония
Италия	Соединенные Штаты	
Канада	Франция	
Другие страны с развитой экономикой		
Австралия	Корея	Чешская Республика
САР Гонконг*	Новая Зеландия	Швейцария
Дания	Норвегия	Швеция
Израиль	Сингапур	
Исландия	Тайвань, провинция Китая	

Країни з розвинутою економікою, 2010 р., МВФ

Таблиця А. Классификация по страновым группам «Перспективе развития мировой экономики» и их доля в агрегированном ВВП, экспорте товаров и услуг и численности населения, 2010 год¹ (в процентах от общего показателя по соответствующей группе или по всему миру)

	Число стран	ВВП		Экспорт товаров и услуг		Населению	
		Страны с развитой экономикой	Весь мир	Страны с развитой экономикой	Весь мир	Страны с развитой экономикой	Весь мир
Страны с развитой экономикой	34	100,0	52,1	100,0	63,6	100,0	15,9
Соединенные Штаты		37,5	19,5	15,4	9,3	30,4	4,6
Зона евро	17	29,0	14,6	41,1	26,1	32,3	4,8
Германия		7,8	4,0	12,6	8,0	8,0	1,2
Франция		5,5	2,9	5,6	3,5	6,2	0,9
Италия		4,8	2,4	4,8	2,9	5,9	0,9
Испания		3,5	1,8	3,2	2,0	4,5	0,7
Япония		11,2	6,8	7,3	4,6	12,5	1,9
Соединенное Королевство		5,6	2,9	6,6	3,5	6,1	0,9
Канада		3,4	1,8	3,9	2,5	3,3	0,5
Другие страны с развитой экономикой	13	14,3	7,5	26,8	17,1	16,4	2,3
Для справки							
Основные страны с развитой экономикой	7	75,4	39,3	54,9	34,9	72,5	10,9
Новые индустриальные страны Азии	4	7,5	3,9	16,4	9,6	8,3	1,2

Країни з формуванням ринкової економіки та інші країни, що розвиваються (за регіонами та основними джерелами експортних доходів)

	Топливе	Товари, крім топлива, в т.ч. первичные продукты	Розвиваючись країни Азії	Пауа-Нова Гвінея Соломонові О-ва
Африка	Алжир Ангولا Габон Республіка Конго Нігерія Судан Звонтозвільняль Гвінея	Ботсвана Буркіна-Фасо Буркіна Гвінея Гвінея-Бісау Замбія Демок. Респ. Конго Малаві Мавританія Мозамбік Сейше-Льоне Чад	Близький Восток	Об'єдн. Арабськ. Емірати Баєрейн Ісламська Респ. Іран Ірак Катар Кувейт Лівія Оман Саудівська Аравія Сирійська Арабська Республіка
Содружество Независимых Государств	Азербайджан Казахстан Росія Туркменістан	Монголія Таджикистан Узбекистан	Западные полушарие	Болгария Венесуэла Тринидад и Тобаго Гайана Суринам Чили

Країни з ринком, що формується та країни, що розвиваються

	Число стран	ВВП		Экспорт товаров и услуг		Населению	
		Страны с формирующимся рынком и развивающиеся страны	Весь мир	Страны с формирующимся рынком и развивающиеся страны	Весь мир	Страны с формирующимся рынком и развивающиеся страны	Весь мир
Страны с формирующимся рынком и развивающиеся страны	150	100,0	47,9	100,0	36,4	100,0	85,0
Регionalные группы							
Центральная и Восточная Европа	14	7,2	3,5	9,4	3,4	3,0	2,6
Содружество Независимых Государств ¹	13	8,9	4,3	9,9	3,6	4,9	4,2
Россия		6,3	3,0	6,5	2,4	2,5	2,1
Розвиваючись країни Азії	27	50,3	24,1	43,8	16,9	61,4	50,2
Індія		28,4	13,6	25,7	9,3	23,2	19,7
Індонезія		11,4	5,5	5,2	1,9	20,6	17,5
Крім Азії та Китаю	25	10,5	5,1	12,9	4,7	17,6	15,0
Латиноамериканська та Карибська басейн	32	18,0	8,6	14,6	5,3	9,8	8,3
Бразилія		6,1	2,9	3,4	1,2	3,3	2,8
Мексика		4,4	2,1	4,6	1,7	1,9	1,6
Близький Восток і Східна Африка	20	10,5	5,0	17,0	6,2	7,1	6,0
Африка крім Східної Африки	44	5,1	2,4	5,4	2,0	13,8	11,7
Крім Нігерії та Кенії Африка	42	2,6	1,2	2,8	1,0	10,2	8,7

Відкрита та закрита економіки

Співвідношення торгівлі та ВВП:

- Експортна квота (критерій – 10%)

$$Exp_q = \frac{Exp}{Y} \cdot 100\%$$

- Імпортна квота $Im_p = \frac{Im_p}{Y} \cdot 100\%$

- Залежність від міжнародної торгівлі (критерій – 25%)

$$\frac{1}{2}(Exp + Im_p) \cdot 100\%$$

5. Міжнародний поділ праці: сутність, форми та фактори

- це взаємопов'язаний процес спеціалізації окремих країн, підприємств та їх об'єднань на виробництві окремих продуктів або їх частин з кооперуванням виробників задля спільного випуску кінцевої продукції.

Форми МПП

- **Міжнародна спеціалізація** (предметна, подетальна і технологічна)
- **Міжнародне виробниче кооперування** (міжгалузеве, внутрішньогалузеве, окремих підприємств)

Напрями МПП

Вертикальний Горизонтальний

Міжнародна спеціалізація

Міжнародна спеціалізація:

концентрація виробництва однорідної продукції в межах однієї країни або невеликої кількості країн, яка створюється задля підвищення його ефективності, зниження собівартості продукції та підвищення її якості.

Визначальними моментами розвитку міждержавної спеціалізації є наявність запасів природних ресурсів, кліматичні умови, виробнича база та існуючий рівень технічного розвитку галузі, рівень країнової спеціалізації.

Основні види міжнародної спеціалізації виробництва:

галузеве — спеціалізація країн всередині окремої галузі виробництва, її форми:

- а) предметна — спеціалізація країни на випуску окремих виробів;
 - б) подетальна — спеціалізація країни на випуску окремих деталей;
 - в) агрегатна — спеціалізація країни на випуску вузлів для машин та обладнання;
 - г) технологічна (постадійна) — спеціалізація країни на окремих операціях технологічного процесу.
- внутрішньогалузеве спеціалізація** – пов'язана скоріше з особливостями виробничої діяльності ТНК (постадійна) на основі використання результатів науково-технічної діяльності;
- міжгалузеве спеціалізація** допускає концентрацію певних галузей виробництва в окремих країнах за умов відсутності низки інших галузей та обмін їх продукцією (теорія факторів виробництва).

Характеризується виробництвом продуктів (предметна спеціалізація) та напівфабрикатів (подетальна спеціалізація).

Характерна риса: спільне проведення наукових та технічних досліджень, що потребують великих капіталовкладень, процес спеціалізації на певних видах наукових досліджень, що тісно пов'язані з виробничою спеціалізацією.

<p style="text-align: center;">Міжнародне виробниче кооперування</p> <p>Міжнародне кооперування виробництва:</p> <p>1) виробничо-технологічне співробітництво, що включає:</p> <ol style="list-style-type: none"> питання передачі ліцензій і використання прав власності; розробку й узгодження проектно-конструкторської документації, технологічних процесів, технічного рівня і якості продукції, будівельних і монтажних робіт, модернізацію підприємств, що кооперуються; удосконалення управління виробництвом, стандартизацію, уніфікацію, сертифікацію, розподіл виробничих програм; <p>2) торгово-економічні процеси, пов'язані з реалізацією кооперованої продукції, а саме: взаємозалежну продукцію між кооперантами і деякою третьою особою в країнах-партнерах;</p> <p>3) післяпродажне обслуговування техніки.</p> <p>Форми міжнародної кооперації:</p> <ul style="list-style-type: none"> Постачання в рамках ліцензійних угод з подальшою оплатою товарами, які вироблені; Постачання комплектного устаткування з подальшою оплатою товарами, які на ньому вироблені; може включати обмін проектно-конструкторською документацією; Підрядна кооперація; Спільне виробництво; Організація спільних підприємств; Виконання спільних проектів. 	<p style="text-align: center;">Новітні форми МПП: поопераційний поділ праці</p> <p>AUTSORCІNG (от англ. <i>outsourcing</i>: зовнішнє джерело) - передавання частини функцій по обслуговуванню діяльності своєї компанії іншій організації, яка спеціалізується на даній сфері</p> <p><i>Найпоширеніші види:</i> бухгалтерський, юридичний, кадровий, А, експлуатації об'єктів нерухомості, логістичний, транспортний, А, персоналу, ІТ-А.</p> <p>Ринок: 36-40% - Індія, біля 20% - країни Латинської Америки, біля 10-12% - КНР</p> <p>AUTСТАФІNG</p> <ul style="list-style-type: none"> залучення компанії поза штатного спеціаліста (фрілансера), який має відповідні знання, професійні навички та досвід на період виконання відповідного проекту виведення співробітника за штат компанії-замовника і оформлення його у штат компанії-провайдера, при цьому він продовжує працювати на попередньому місці і виконувати свої обов'язки, але обов'язки роботодавця по відношенню до нього вже виконує компанія-провайдер
<p style="text-align: center;">Фактори формування МПП</p> <ul style="list-style-type: none"> Природно-географічні — відмінності у кліматичних умовах, економіко-географічному положенні, наявності природних ресурсів; Соціально-економічні — характеристики робочої сили, науково-технічний потенціал, виробничий апарат, масштаби і серійність виробництва, теми створення об'єктів виробничої і соціальної інфраструктури, особливості історичного розвитку, виробничих і зовнішньоекономічних традицій, соціально-економічний тип національного виробництва і зовнішньоекономічних зв'язків, політичні фактори країн; Науково-технологічний прогрес — розширення та поглиблення науково-дослідних та конструкторських робіт, прискорення темпів морального зносу, збільшення оптимальних розмірів підприємств, технологічна диверсифікація. 	<p style="text-align: center;">6. Тенденції сучасного етапу розвитку світового господарства</p> <p>Світове господарство (СГ) — сукупність національних економік, які знаходяться в тісній взаємодії та взаємозалежності</p> <p>4 основних етапи:</p> <ul style="list-style-type: none"> Великі географічні відкриття XV—XVI ст. — промислова революція (кінець 18 — початок 19 ст.). Промислова революція — кінець XIX—початок XX ст. Кінець XIX—початок XX ст. — 60-ті роки XX ст. 60-ті роки XX ст. — теперішній час.
<p style="text-align: center;">Тенденції</p> <ul style="list-style-type: none"> лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків країн - зняття бар'єрів на шляху переміщення капіталу, робочої сили, товарів між державами. активно проявляється тенденція до уніфікації та стандартизації в різних галузях міжнародного соціально-економічного життя - все ширше застосовуються єдині для усіх країн стандарти на технологію, екологію, діяльність фінансових організацій, бухгалтерську і статистичну звітність (міжнародні економічні установи впроваджують єдині критерії макро економічної політики, відбувається уніфікація вимог до податкової політики, до політики в галузі зайнятості тощо); розвиток процесу транснаціоналізації виробництва - економічна діяльність все більше зосереджується в транснаціональних, багатонаціональних підприємствах, що багато в чому викликає напруження міжнародного руху факторів виробництва, міжнародної торгівлі; впливає на економіку і політику окремих країн; в системі управління світовою економікою поступово втрачається колишня роль ООН - її функції переходять до урядів країн "великої сімки"; крім того, управління світовим господарством починає концентруватися у трійці: Світова організація торгівлі — Міжнародний валютний фонд — Світовий банк. подальший розвиток процесу глобалізації господарського життя - на макро економічному рівні глобалізація означає загальне прагнення країн до економічної активності поза своїми межами; на мікроекономічному рівні під глобалізацією розуміється розширення діяльності підприємства за межі внутрішнього ринку, зокрема для використання переваг великомасштабного спеціалізованого виробництва. <p>Процеси лібералізації, відкриття національних економік приводять до таких наслідків: а) посилення конкуренції між національними та закордонними виробниками, банкрутства вітчизняних підприємств; б) зміна відносних цін; в) структурних зрушень.</p>	<p style="text-align: center;">Тенденції</p> <ul style="list-style-type: none"> Зменшення частки промисловості у ВВП та зростання частки третинного сектору з поступовим перетіканням трудових ресурсів у сферу послуг (США - 79,2% (7,6,8%), виробництво - 19,6% (22,6%), с/г - 1,2% (0,6%); КНР - 40,2% (32%), 49,2% (23%), 10,6% (43%)); Зменшення циклів на фінансових ринках, внаслідок чого компанії віддають перевагу злиттям та поглинанням, викупу власних акцій і інвестиціям в ринок нерухомості, що не призводить до створення нових робочих місць, викликає залежність країн від зовнішніх джерел фінансування, короткострокові періоди перевипередження витрат домогосподарств над доходами; Зміни в напрямках та структури міграційних потоків, викликані старінням одних націй та надлишковою робочою силою в інших регіонах; Руїнування міфу про саморегульовану ринкову систему; Зміна положення та розподілу ролей в сім'ї та протидія використанню праці дітей; Зміна ролі профспілок, зростання частки неформальної праці, руїнування механізмів соціального захисту та пенсійного забезпечення; Фактична монополарність світу (за Ф.Фукуямом - "кінець історії"); Полявання нових лідерів - країн БРІКС, посилення інтеграційних та дезінтеграційних процесів у глобальній економіці

2.3. Експериментальна перевірка ефективності розробленої методики викладання навчального матеріалу з міжнародної економіки студентам економічних спеціальностей за допомогою комп'ютерної техніки

Експериментальна перевірка ефективності розроблених навчальних заходів, що змінили традиційну методику навчання, полягає в реалізації таких методів, як бесіда з провідними викладачами відповідних дисциплін, що викладаються майбутнім економістам, зокрема дисципліни «Міжнародна

економіка», анкетування студентів щодо ефективності змін вивчення відповідного навчального матеріалу, а також педагогічного експерименту з метою визначення рівня змін у навчальній успішності студентів.

Розмова з провідними викладачами була складена за відомими рекомендаціями:

- питання складаються так, щоб вони були доступними та зрозумілими респонденту для відповіді на них;
- не повинно бути двозначних питань;
- стиль постановки питань визначається характером дослідження та характеристиками респондентів;
- не повинно бути штампованих, газетних питань;
- необхідно дотримуватися принципу раціональності: не повинно бути зайвих питань, питань про всяк випадок і т.д. ін, що ускладнюють обробку результатів;
- послідовність питань будується так, щоб зберегти інтерес та бажання відповідати;
- необхідно чергувати питання позитивних та негативних суджень;
- необхідно дотримуватися годинного режиму при складанні опитувальної картки;
- при складанні додаткових питань необхідно уникати психічного тиску на респондента і нав'язувати думку, яка вигідна досліднику. Вона включала питання:
 - Як часто змінюються вимоги до професійної діяльності економістів?
 - Як на зміни у професійній діяльності реагує професійна підготовка спеціалістів?
 - Які заходи реалізовано останнім часом для вдосконалення професійної підготовки спеціалістів?
 - Якими (традиційними чи інноваційними) засобами реалізується робота у навчальних групах?
 - Чи достатньо розроблено комп'ютерні технології?

- Які комп'ютерні технології та чому використовуються (а також і не використовуються) для підготовки професіоналів?
- Яке місце відводиться комп'ютерним технологіям під час підготовки до різноманітних занять?
- Чи відповідають Вашій думці щодо якості підготовки фахівців запропоновані комп'ютерні технології?
- Які переваги та недоліки запропонованих технологій Ви можете виділити?
- Чи достатні рекомендації викладачам та студентам щодо реалізації комп'ютерних технологій?
- Які рекомендації нам щодо вдосконалення розробок можна надати?

Після реалізації інформаційних технологій проводилося анкетування студентів.

Анкетування – метод, який базується на опитуванні людей та призначається для проведення масштабного збору даних. Види анкетування:

- контактне – з участю самого дослідника, з участю самих випробуваних;
- заочне – коли анкети з поясненнями висипаються поштою або передаються до одного чи іншого навчального закладу, організації, звідки дослідник планує отримати відповіді для подальшої обробки;
- анкетування у засобах інформації – це анкетування через видання;
- пілотне анкетування – використовується для визначення достовірності та об'єктивності опитування (для випробування невеликої кількості випробуваних).

Контактне анкетування – те, що було реалізовано.

Анкета - упорядкований за змістом та формою перелік питань та висловлювань у вигляді опитувальної карти, що передбачає жорстко фіксований порядок та структуру, точні вказівки щодо способів відповідей, при цьому відповіді реєструються респондентом або наодинці, або у присутності анкетуючого.

Нами використовувалася анонімна анкета, яка містить правдиві відповіді.

За змістом анкети можуть належати: до фактів; до характеристик людей; до подій; до міркувань.

Про подію участі у тренінгах стосувалися питання у запропонованій анкеті.

За формою анкети можуть бути:

а) відкритими – у них респондент відповідає на запитання на свій вибір, відповідно до своїх бажань стосовно форми та змісту відповідей;

б) закритими, питання яких передбачають лише відповіді типу "так", "ні", "не знаю" або відповіді за заданими оцінками у балах.

Нами застосовувалась закрыта анкета.

За своїми функціями питання анкети можуть бути:

а) фільтруючими;

б) основними;

в) контрольними, основна функція яких полягає у перевірці достовірної інформації.

Питання анкети повинні відповідати таким вимогам:

1. За своїм формулюванням вони повинні бути простими, точними, зрозумілими за змістом та однозначними.

2. Не слід пропонувати реципієнтам питання, які стосуються соціальної чи моральної оцінки своїх якостей.

Принципи складання анкети:

- анкета постає як органічна частина інструментарію дослідника (дослідження починається не зі складання анкети; цьому передують розробка програми, постановка цілей і т.д.);

- одні й самі питання, розміщені у певній послідовності, дають різну інформацію (спочатку розміщують приватні питання, та був загальні);

- смислові блоки опитувального листа мають бути приблизно однакового обсягу;

- «правило лінійки» (питання розміщуються у послідовності збільшення ступеня складності);

Орієнтовна модель анкети:

- вступ (хто і для чого проводить анкетування, як будуть використовуватися дані, гарантується анонімність, дається інструкція щодо заповнення анкети та способи її повернення, висловлюється подяка за співпрацю);

- основна частина (питання);

- вступні питання (призначені зацікавити та полегшити роботу респондента);

- основні питання (складні та найважливіші питання);

- підсумкові питання (щодо легких на основі втоми респондента);

- відомості про респондента (питання про соціальний статус);

- подяка за участь в анкетуванні.

Студентам пропонувалися анкети з питаннями щодо доцільності, доступності, результативності тощо застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі.

Таблиця 2.1

Анкета для оцінки якості навчальних занять студентами

№ п/п	Питання	Відповіді		
		№1	№2	№3
1	2	3	4	5
1.	Чи задовільною була організація заняття?	Так, організація заняття була на високому рівні. Було зрозуміло який матеріал включається у роботу, яким чином сформовано групи, які завдання й коли мають бути виконаними студентами.	Загалом було все зрозумілим, а деякі непорозуміння, що мали місце, було вирішено вже під час заняття.	Організація була незадовільною. Під час заняття траплялося багато непорозумінь з приводу взаємодії студентів, викладча й студентів та узгодження рішень.

Продовження табл.2.1

1	2	3	4	5
2.	Чи сприяли технології швидкому включенню у виконання завдань?	Потужна мотивація, приклади, доступні умови завдань, зрозумілі вимоги до виконання й послідовність забезпечили швидке включення у заняття.	Було витрачено певний непередбачений час на включення у заняття.	Було віддано багато зайвого часу на внесення певних порозумінь щодо взаємодії між учасниками навчального процесу та оформлення звітної документації.
3.	Чи сприяли застосовані технології підвищенню інтереса до навчального матеріалу та професії?	Так, дуже цікавим виявилось заняття. Застосовані комп'ютерні технології зробили можливим інший погляд на навчальний матеріал та професію.	Технології ніяким чином не вплинули на ставлення до навчального матеріалу та професії.	Технології негативно вплинули на ставлення до навчального матеріалу та професії в цілому.
4.	Чи зрозумілішим став навчальний матеріал завдяки технологіям?	Так, нові комп'ютерні технології і активізували пізнавальну діяльність, і компенсували прогалини в знаннях, і довели масштабність й актуальність застосування навчального матеріалу у процесі виконання професійних завдань.	Діякі знання стали більш зрозумілими, системними.	На рівень розуміння навчального матеріалу технології не вплинули.
5.	Чи хотілося, щоб обрані технології застосовувалися і на інших етапах підготовки?	Так, позитивний приклад реалізації обраних комп'ютерних технологій показав дієвість цього заходу і доцільність їх максимального застосування.	За певних умов технології можуть бути застосованими у навчальному процесі. Але слід більш ретельно їх підготовлювати.	Комп'ютерні технології – пуста витрата часу. Не бачу у багатьох з них необхідності.

Експеримент – цілеспрямоване вивчення об'єкта, з метою виявлення раніше невідомих його властивостей (якостей) або перевірки правильності теоретичних положень, що визначається певною пошуковою ідеєю та має чітко визначену мету.

Експеримент відрізняється від спостереження активним втручанням ситуацію дослідника, що здійснює планомірне маніпулювання одним або декількома змінними (факторами) та реєстрацію супутніх змін у поведінці об'єкта, що вивчається.

Етапи: констатуючий; формувальний; порівняльний; контрольний.

У психолого-педагогічному дослідженні виділяють такі основні види експерименту: лабораторний (створення якоїсь штучної ситуації, в якій найкраще можна вивчити досліджувану властивість) та природний (особливий вид експерименту, при якому випробувані не знають про те, що вони вивчаються педагогом чи психологом).

Під час підготовки самого експерименту необхідно:

- розробити план цілеспрямованого нагляду за об'єктом;
- визначити межі, в яких проходитиме експеримент;
- створити необхідні умови з урахуванням повторюваності ситуацій, зміни впливу, характеру та умов об'єкта дослідження;
- провести систематичне спостереження з метою вивчення та опису досліджуваного об'єкта (яви);
- проаналізувати результати досвіду.

Нами був реалізований педагогічний експеримент фрагментарно: як контрольна група була обрана попередня група, точніше, її навчальна успішність з міжнародної економіки, а як експериментальна група – група цього року. При цьому, в результаті порівнянь середньої базової успішності, умов навчання, контингенту студентів ми довели, що групи майже однакові.

Порівняння результатів контрольних зрізів того року і цього року з міжнародної економіки довів ефективність розробленої методики навчання (рис. 2.2).

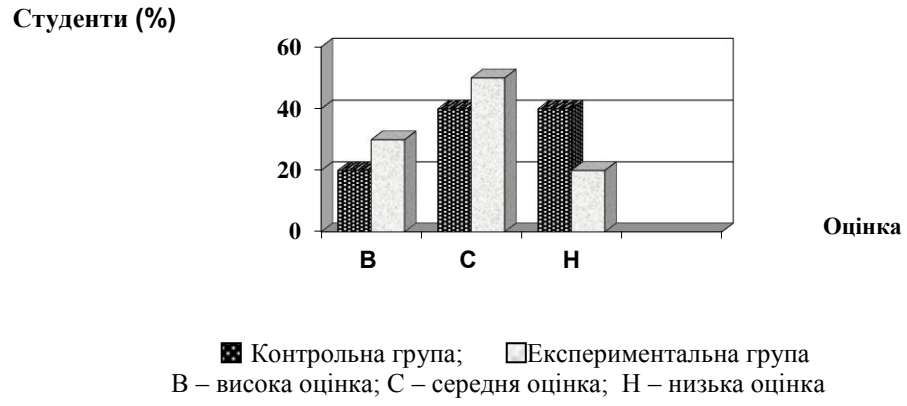

Рис. 2.2. Порівняння середніх значень навчальної успішності студентів контрольної та експериментальної груп

Висновки до другого розділу

1. Розробка методики навчання передбачає встановлення принципів, формулювання цілей, визначення змісту, вибір форм, методів та засобів навчання.

2. Принципи навчання – це визначена система вихідних основних дидактичних вимог до процесу навчання, виконання яких забезпечує його необхідну ефективність. Традиційні принципи, які нами враховано при розробці методики підготовки з першої долікарської допомоги: принцип спрямованості навчання на реалізацію мети освіти; науковості; зв'язку теорії з практикою, з життям; свідомості й активності; доступності; наочності; систематичності і послідовності; системності; міцності.

3. Мета діяльності – передбачуваний результат (образ) діяльності (дії), на отримання якого спрямована діяльність (дія).

4. Зміст навчання – інформація (закони, явища, предмети дійсності, трудові й технологічні процеси й ін.), дії, засвоєння і використання яких у відповідності із заданими вимогами повинне відбутися в результаті вивчення конкретних предметів. Серед принципів побудови змісту навчання відомі й враховано нами такі: цілеспрямованість (відповідність змісту завданням (по всіх щаблях їхньої ієрархії)); відповідність змісту навчання діяльності і її структурним компонентам; структурна єдність предметної й процесуальної сторін змісту, тобто враховуються форми й методи його реалізації; зворотний зв'язок, що дозволяє шляхом використання даних контрольних зрізів міняти зміст.

5. Форми навчання означають зовнішню сторону організації процесу навчання, що визначає коли, де, хто і як здобуває знання. Основними формами навчання при вивченні комп'ютерних дисциплін є лабораторно-практичні заняття.

6. Метод навчання – це спосіб упорядкованої взаємопов'язаної діяльності викладача й учнів, спрямованої на вирішення завдань освіти.

Провідними методами комп'ютерної теоретичної підготовки студентів є лекція, розповідь, пояснення. Наочність реалізується шляхом ілюстрації взаємозв'язків основних понять кожної теми за допомогою комп'ютерних засобів та відповідних програм, навчально-методичного та роздавального матеріалу, за допомогою слайдів тощо.

7. Застосування одержаних знань у нових практичних ситуаціях відбувається за допомогою методів: «бесіда», «виконання завдань».

8. Контроль знань студентів здійснюється за допомогою контрольних робіт, опитувань, тестування.

9. Засоби навчання – джерела отримання знань, формування умінь.

10. Методика навчання майбутніх економістів дисципліни «Міжнародна економіка» засобами комп'ютерних презентаційних програм урахуватиме особливості надання цієї освіти, умови підготовки фахівців, базуватиметься на вдосконаленому змісті дисципліни, уключатиме вибір форм, методів, засобів навчання і міститиме механізм їх застосування на кожному етапі підготовки (тобто технологію).

11. Експериментальна перевірка ефективності розроблених навчальних заходів, які змінити традиційну методику навчання, полягає у реалізації таких методів, як бесіда з провідними викладачами дисциплін, які викладаються майбутнім економістам, зокрема з міжнародної економіки, анкетування студентів на предмет ефективності змін щодо вивчення відповідного навчального матеріалу, а також педагогічного експерименту з метою визначення рівня змін у навчальній успішності студентів. Нами було реалізовано педагогічний експеримент фрагментарно: у якості контрольної групи була обрана попередня група, точніше її навчальна успішність з міжнародної економіки, а у якості експериментальної групи – група цього року. При цьому, у результаті порівнянь середньої базової успішності, умов навчання, контингенту студентів ми довели, що групи, майже, однакові. Це дало можливість припустити, що на зміну навчальної успішності студентів, у

першу, чергу, впливатимиме реалізація навчання засобами комп'ютерних технологій.

Порівніння результатів контрольних зрізів той рік і цього року з міжнародної економіки довів ефективність розробленої методики навчання.

ВИСНОВКИ

1. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) є найбільшим освітнім центром економічного профілю в місті Харкові, та одним з кращих економічних вищих навчальних закладів в Україні.

2. Спеціальності, за якими здійснюється підготовка в ХНЕУ ім.С.Кузнеця: «Видавництво та поліграфія», «Готельно-ресторанна справа», «Економіка», «Журналістика», «Інженерія програмного забезпечення», «Інформаційні системи та технології», «Кібербезпека», «Комп'ютерні науки», «Маркетинг», «Менеджмент», «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», «Міжнародні економічні відносини», «Облік і оподаткування», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Право», «Публічне управління та адміністрування», «Системний аналіз», «Соціальне забезпечення», «Туризм», «Фінанси, банківська справа та страхування».

3. Для отримання спеціальності «Економіка» здобувачі освіти повинні виконати всі вимоги відповідної освітньо-професійної програми. Однією з таких є освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка».

4. Випускники за цією освітньо-професійною програмою бакалаврського рівня повинні мати сформованими інтегральну компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні компетентність проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

5. На формування загальних компетентностей ЗК1-6, ЗК8-9, ЗК12 та спеціальних компетентностей СК1, СК3-7, СК9-12, СК13-15 та, відповідно, результатів ПРН3-4, ПРН7, ПРН9, ПРН16 спрямовано вивчення дисципліни «Міжнародна економіка».

6. Предмет навчальної дисципліни – система міжнародних економічних відносин, що складаються між національними економіками країн світу в умовах глобалізації.

7. Дисципліна базується на таких дисциплінах, як економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз тощо.

Курс «Міжнародна економіка» закладає основи для вивчення студентами курсів: міжнародні фінанси, зовнішньоекономічна діяльність, міжнародний маркетинг. Курс міжнародної економіки вчить анатомії світового господарства, він націлений на формування у студентів навичок аналізу національних економік як складових міжнародної економіки.

Дана дисципліна вивчає закономірності взаємодії економічних суб'єктів різних держав з приводу міжнародного товарообміну, міждержавного руху факторів виробництва і формування міжнародної економічної політики держав.

8. Мета навчальної дисципліни: формування у студентів теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародної економіки, форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин. З'ясування місця національних економік у системі світогосподарських зв'язків, розуміння сучасного світового економічного простору як глобалізованого економічного середовища, функціонування якого визначає тенденції суспільного розвитку.

9. Завдання навчальної дисципліни: вивчення сутності міжнародної економічної системи та закономірностей її розвитку, методів аналізу політикоправового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності; набуття знань про регулювання міжнародних економічних відносин, міжнародну валютну систему, методологію міжнародних розрахунків, процеси міжнародної економічної інтеграції, набуття вмінь використовувати одержані знання у практичній зовнішньоекономічній діяльності.

10. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: Модуль 1. Теоретичні основи міжнародної економіки. Форми міжнародного співробітництва. Модуль 2. Міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку.

11. Технології формування знань з курсу в умовах тотальної комп'ютеризації та активного розвитку комп'ютерних можливостей повинні постійно оновлюватися і одним з напрямків, який вимагає окремих досліджень є використання комп'ютерних презентаційних програм.

12. Запровадження освітніх інновацій та комп'ютерних технологій є одним з пріоритетних напрямків розвитку вищої освіти в Україні.

Але впровадження комп'ютерних технологій у сучасну педагогічну практику просувається дуже повільно через високу динаміку розвитку цих технологій і матеріально-технічною, а також кадровою недосконалістю щодо застосування нових технологій.

13. Компонентами комп'ютерної інформаційної технології є: комплекс технічних засобів, комплекс програмних засобів, організаційно-методичне забезпечення.

14. У нашому дослідженні використані як базові, так і прикладні комп'ютерні технології, які можуть бути охарактеризовані за всіма можливими ознаками такими, як:

- за носіями інформації (паперові; електронні; аудіо, відео, кіно, фото, мултимедіа);
- за кількістю користувачів (індивідуальні, групові, корпоративні);
- за рівнем стандартизації (стандартні, адаптовані);
- за рівнем інформаційної безпеки (відкриті);
- за видами даних (що використовують цілевстановлюючі дані; змінні облікові дані; дані бухгалтерської документації; реєстраційні дані; стандартні довідкові дані; технологічні дані; дані дослідів та випробувань; бібліографічні дані; дані мас медіа);

- за видом інформації (що використовують ретроспективну інформацію; звітно-аналітичну інформацію; прогнозну інформацію; управлінську інформацію);

- за формою подання знань (що використовують документовані знання).

15. Комп'ютерні технології в освіті сприяють:

- розкриттю, збереженню й розвитку індивідуальних здатностей студентів, властивого кожній людині унікального сполучення особистісних якостей;

- формуванню у студентів пізнавальних здібностей, прагнення до самовдосконалення;

- забезпеченню комплексності вивчення явищ дійсності, нерозривності взаємозв'язку між природознавством, технікою, гуманітарними науками й мистецтвом;

- постійному динамічному відновленню змісту, форм і методів процесів навчання й виховання.

16. На вибір комп'ютерних технологій впливають:

- характер дисципліни (природознавчий, гуманітарний, технічний);

- педагогічні завдання, що вирішуються (засоби теоретичної та технологічної підготовки: комп'ютерні підручники, комп'ютерні навчальні системи, комп'ютерні системи контролю знань; допоміжні засоби: комп'ютерні лабораторні практикуми, комп'ютерні довідники, мультимедійні навчальні заняття; комплексні засоби: комп'ютерні навчальні курси, комп'ютерні відновлюючі курси);

- широта охоплення навчального матеріалу (інтегральні, неінтегральні);

- рівень освіти (для шкільної освіти, для початкової та середньої професійної освіти, для вищої професійної освіти);

- використання телекомунікаційних технологій (локальні, мережеві, які в свою чергу залежно від класу обчислювальних мереж поділяються на

орієнтовані на локальні мережі, орієнтовані на глобальні мережі; залежно від можливості взаємодії учнів у межах навчального процесу поділяються на ті, що передбачають взаємодію, та ті, що не передбачають її);

- форми подання матеріалу (мультимедійні та немультимедійні);
- реалізація інтелектуальної функції (інтелектуальні та неінтелектуальні);
- характер моделі об'єкта, що вивчається (використовує математичні та фізичні моделі, поєднані з реальними об'єктами);
- вид інтерфейсу викладача (з традиційним графічним інтерфейсом користувача, що застосовує технології віртуальної реальності).

17. Оптимальним чином підібрані комп'ютерні технології активізують процес навчання в цілому, а раціональне використання комп'ютера дозволяє застосувати нові, більш ефективні способи передачі студентам навчальної інформації, автоматизувати деякі процедури керування процесом професійної підготовки майбутніх фахівців.

18. Найбільш зручним засобом в практичній діяльності викладача є програмний засіб Microsoft Power Point, що входить до складу пакету Microsoft Office. Специфікація цієї програмної оболонки - створення мультимедійних презентацій. Використання програми Power Point не потребує значної підготовки для її оволодіння, а також не займає багато часу для розробки заняття. При цьому вона дозволяє використовувати інформацію в будь-якій формі представлення - текст, таблиці, діаграми, слайди, відео- та аудіо фрагменти і таке інше. При цьому викладач має змогу проявити свою творчість і компоувати матеріал на свій розсуд.

19. Презентація являє собою послідовність змінюючих один одного слайдів - тобто електронних сторінок. Показ слайдів викладачем може бути здійснений на екрані монітору комп'ютера чи на великому екрані за допомогою спеціального пристрою – мультимедійного проектора.

20. Розробка методики навчання передбачає встановлення принципів, формулювання цілей, визначення змісту, вибір форм, методів та засобів навчання.

21. Методика навчання майбутніх економістів дисципліни «Міжнародна економіка» засобами комп'ютерних презентаційних програм урахуватиме особливості надання цієї освіти, умови підготовки фахівців, базуватиметься на вдосконаленому змісті дисципліни, уключатиме вибір форм, методів, засобів навчання і міститиме механізм їх застосування на кожному етапі підготовки (тобто технологію).

22. Експериментальна перевірка ефективності розроблених навчальних заходів, які змінити традиційну методику навчання, полягає у реалізації таких методів, як бесіда з провідними викладачами дисциплін, які викладаються майбутнім економістам, зокрема з міжнародної економіки, анкетування студентів на предмет ефективності змін щодо вивчення відповідного навчального матеріалу, а також педагогічного експерименту з метою визначення рівня змін у навчальній успішності студентів. Нами було реалізовано педагогічний експеримент фрагментарно: у якості контрольної групи була обрана попередня група, точніше її навчальна успішність з міжнародної економіки, а у якості експериментальної групи – група цього року. При цьому, у результаті порівнянь середньої базової успішності, умов навчання, контингенту студентів ми довели, що групи, майже, однакові. Це дало можливість припустити, що на зміну навчальної успішності студентів, у першу, чергу, впливатимиме реалізація навчання засобами комп'ютерних технологій. Порівніння результатів контрольних зрізів той рік і цього року з міжнародної економіки довів ефективність розробленої методики навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г., Рибалко О.В., Богачков Ю.М. Технологія створення дистанційного курсу: навчальний посібник / За ред. В.Ю.Бикова та В.М.Кухаренка. – К.: Міленіум, 2008. – 324с.
2. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.П. Волкова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 360 с.
3. Глосарій основних термінів професійної освіти і навчання / упоряд. Т. М. Десятов ; за заг. ред. Н. Г. Ничкало. – К. : АртЕк, 2009. – 192 с.
4. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика : моногр. / С. У. Гончаренко, Н. Г. Ничкало, В. Л. Петренко [та ін.]; за ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 334 с.
5. Дидактика : навч.-метод. комплекс / [уклад. М. С. Гордійчук, О. Ю. Попова]. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2010. – 168 с.
6. Дидактичні основи професійної освіти: підручник / О.Е.Коваленко, Н.О. Брюханова., Н.В. Божко, В.В. Белікова, В.Б.Бакатанова; за ред.. О.Е.Коваленко/ Укр. інж.-пед. акад.- Харків: «Друкарня Мадрид», 2017. – 238 с.
7. Дистанційне та змішане навчання в школі. Путівник /Упоряд. Воротникова І.П. - К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020.- 48 с.
8. Дольнікова Л.В., Мукан Н.В. Професійна педагогіка: навч. посібник. - Л.: Видавництво Львівської політехніки, 2021. - 324с.
9. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. - К.: Академвидав, 2014. - 304 с.
10. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Навчально-методичний посібник / Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. - К.: 2021. - 92 с.

11. Інтерактивні технології: теорія та методика. Посібник для викладачів ПТУ, коледжів та всіх тих, хто цікавиться застосуванням інтерактивних технологій у навчальному процесі задля його вдосконалення /Пометун О.І., Побірченко Н.С., Коберник Г.І., Комар О.А.,Торчинська Т.А. - Умань-Київ, 2008. – 94с.

12. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання: дидактичне проектування: Підручник для студентів інж.-пед. спец. / О. Е. Коваленко, Н. О. Брюханова, Н. В. Корольова. – Харків : УПА, 2019. – 172 с.

13. Красовська І. І. Сучасні освітні технології навчання. Типи та види уроків, методика їх вибору : метод. порадник / І. І. Красовська. – Чернігів, 2010. – 40 с.

14. Лебедик Л.В., Стрельников В.Ю., Стрельников М.В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти / Л. В. Лебедик, В. Ю. Стрельников, М. В. Стрельников. – Полтава : АСМІ, 2020. – 303 с.

15. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. В. Малафійк. – К. : Слово, 2015. – 630 с.

16. Маценко Л.М. Теорія і методика виховання : навчальний посібник. Вид. 3-тє, доп., перероб. – Київ : ЦП «Компринт», 2019. – 319 с.

17. Методика професійної освіти : навч. посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» / Д. О. Чернишев, К. І. Почка, Г. Л. Корчова, Ю. С. Красильник, М. В. Руденко. – Київ : Компринт, 2024. – 224 с.

18. Методика розробки дидактичних комплексів відповідно до вимог державних стандартів ПТО нового покоління : метод. посіб. / [Л. В. Нестерова, П. Г. Лузан, В. М. Манько та ін.] ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проф.-техн. освіти. - Київ : Педагогічна думка, 2012. - 207 с.

19. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – К., 2007. – 656 с.
20. Нікуліна А. С. Сучасний урок в професійній школі: проектування, організація, аналіз : метод. посіб. / А. С. Нікуліна, І. Є. Сілаєва, С. С. Шевчук. – Донецьк : ДПО ІПП, 2008. – 160 с.
21. Олійник В. В. Відкрита післядипломна педагогічна освіта і дистанційне навчання в запитаннях і відповідях: наук.-метод. посіб. / В. В. Олійник ; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. - К. : «А.С.К» 2013. - 312 с.
22. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект) / Н. Морзе, О. Базелюк, І. Воротникова, Н. Дементієвська, О. Захар, Т. Нанаєва, О. Пасічник, Л. Чернікова // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету, 2019. – 53с.
23. Педагогіка. Практичний курс: підручник за кредитно-модульною технологією навчання для бакалаврів / Т.Ф. Бельчева, С.С. Ізбаш, П.В. Бельчев – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. -304 с.
24. Педагогічна майстерність: підручник для вищих пед. навч. закладів/ І. А. Зязюн [та інші] ; ред. І. А. Зязюн. - 2-ге вид., доп. і перероб.. - К.: Вища шк., 2004. - 424 с.
25. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників / [О. В. Базелюк, А. А. Каленський, С. Г. Кравець та ін.]. - Київ: Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2017. - 76 с.
26. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання / Олена Пометун. - Київ : [Б. в.], 2007. - 141 с.
27. Посібник з підвищення кваліфікації в сфері дидактики вищої школи : у рамках співробітництва з Акад. наук. підвищення кваліфікації при Пед. ін-ті м. Гейдельберга / [авт., тренери : Ф. Еглаїл, Т. Леонгард, З. Шанне та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - К. : Фенікс, 2012. - 216 с.
28. Про затвердження професійного стандарту «Майстер виробничого

навчання» : наказ М-ва економіки України від 17.08.2021 р. № 430-21. URL : <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/majster-virobnicogo-navcanna-2>

29. Про затвердження професійного стандарту «Педагог професійного навчання» : наказ Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України від 29.12.2022 р. № 38-ОД. URL : <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/pedagog-profesijnogo-navcanna-2>

30. Проєктні технології навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів (для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів)» : довідник / [Романов Л. А., Пащенко Т. М., Пятничук Т. В., Глущенко О. В., Шимановський М. М.] ; за заг. ред. Л. А. Романова. – Київ : ІПТО НАПН України, 2018. – 92 с.

31. Прокопенко Л.І. Дидактика : діагностика навчання : навч.-метод. посіб. / Л. І. Прокопенко, О. А. Біда, С. Є. Гриб ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих, Ін-т пед. освіти, соц. роботи та мистец. - Черкаси : ЧНУ, 2011. - 257 с.

32. Професійна освіта. Словник : навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко [та ін.] ; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища шк., 2000. – 380 с.

33. Професійна педагогіка : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / В. І. Жигірь, О. А. Чернега ; за ред. М. В. Вачевського. – К. : Кондор, 2012. – 338 с.

34. Професійні стандарти: теорія і практика розроблення / авт. кол. Л. І. Короткова, Л. Б. Лук'янова, Г. І. Лук'яненко та ін. - Київ : Педагогічна думка, 2011. - 220 с.

35. Семенова А.В. Професійна педагогіка: Підручник. / Авт. : О.В. Грабовський, Л.В. Коломієць, О.С. Савельєва, А.В. Семенова, В.Ф. Яні; за заг. ред. А.В. Семенової. – Одеса: Бондаренко М.О., 2020. – 575 с.

36. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

37. Сліпчишин Л. В. Психолого-педагогічні основи впровадження сучасних підходів до навчання у ЗП(ПТ)О : навч.-метод. посіб. / Л. В. Сліпчишин. – Львів : Сполом, 2008. – 148 с.
38. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. За ред.. О.І.Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004 – 192 с.
39. Теорія та методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. :Знання, 2012. – 390 с.
40. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні : навч. посіб. для магістрантів зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» / [авт.-укл.: Т.О.Дороніна]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2018. – 250 с.
41. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. - 212 с.
42. Шевчук С. С. Урок виробничого навчання у ЗП(ПТ)О : метод. рек. / С. С.Шевчук. – Донецьк, 2004. – 48 с.
43. Шевчук С. С. Урок теоретичного навчання у ЗП(ПТ)О : метод. рек. / С. С. Шевчук. – Донецьк, 2004. – 44 с.
44. Ягоднікова В. В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. / В. В. Ягоднікова. -тК.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009.- 80 с.
45. Якимович Т.Д. Основи дидактики професійно-практичної підготовки : навч.-метод. посіб. / Т. Д. Якимович ; Нац. акад. пед. наук України, Львів. наук.-практ. центр проф.-техн. освіти. - Київ : Педагогічна думка, 2013. - 137 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зміст курсу «Міжнародна економіка»

**Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародної економіки.
Форми міжнародного співробітництва.**

Тема 1. Міжнародна економічна система. Предмет курсу “міжнародна економіка”. Міжнародна економічна система: сутність та структура. Міжнародні економічні відносини. Сукупність національних економік. Класифікація країн за рівнем соціально-економічного розвитку. Міжнародний поділ праці: сутність, форми та фактори. Особливості сучасного етапу розвитку світового господарства. Основні форми міжнародних економічних відносин. Рівні МЕВ. Принципи МЕВ. Основні суб’єкти МЕВ. Середовище розвитку МЕВ.

Тема 2. Міжнародна економічна діяльність. Міжнародна економічна діяльність. Форми міжнародної економічної діяльності. Експорт та імпорт товарів та послуг. Контрактні та коопераційні угоди. Господарська діяльність за кордоном. Пряме та портфельне інвестування.

Тема 3. Світова торгівля товарами та послугами. Джерела міжнародної торгівлі. Причини міжнародної торгівлі. Значення зовнішньої торгівлі для національної економіки. Місце міжнародної торгівлі в системі МЕВ. Фактори, що впливають на розвиток міжнародної торгівлі. Основні показники міжнародної торгівлі. Структура світової торгівлі: товарна, географічна. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Меркантилізм, теорія абсолютних і порівняльних переваг. Модель Хекшера-Оліна, парадокс Леонтєєва. Розвиток неотехнологічних моделей. Теорія економіки масштабу, технологічного розриву, циклу життя товару. Теорія конкурентоспроможності нації М. Портера. Зовнішньоторговельна політика ІІ цілі. Державне регулювання міжнародної торгівлі. Протекціонізм. Вільна

торгівля. Тарифні методи та нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Приховані методи торговельної політики. Фінансові методи торговельної політики. Роль СОТ у міждержавному регулюванні торгівлі товарами. Особливості, структура і динаміка міжнародної торгівлі послугами. Форми міжнародної торгівлі послугами. Фактори, що впливають на інтенсивну торгівлю послугами. Державне регулювання міжнародної торгівлі послугами. Роль СОТ у міждержавному регулюванні торгівлі послугами.

Тема 4. Світовий фінансовий ринок. Світовий фінансовий ринок. Структура світового фінансового ринку. Євровалюта. Інструменти запозичення на світовому фінансовому ринку. Особливості світового ринку позичкового капіталу. Міжнародні кредитно-фінансові інститути. Міжнародні фінансові центри. Суб'єкти міжнародного фінансового ринку. Міжнародний ринок валют. Міжнародний кредитний ринок. Ринок цінних паперів. Ринок довгострокових цінних паперів - фондовий ринок. Ринок фінансових деривативів. Міжнародні організації з регулювання валютно-кредитних відносин.

Тема 5. Прямі інвестиції та міжнародне виробництво. Сутність, мотиви і форми міжнародного руху капіталу. Прямі й портфельна інвестиції. Фактори, що впливають на міжнародний рух капіталу. Об'єктивні основи міжнародної міграції капіталу. Особлива роль прямих іноземних інвестицій. Наслідки прямих зарубіжних інвестицій. Україна у світовому інвестиційному процесі. Міжнародне виробництво. Роль ТНК як «двигунів світової економіки», їх кількість, питома вага у світовому виробництві промислової продукції та торгівлі. Види транснаціональних корпорацій (ТНК), причини їх виникнення, їх зміст та діяльність, основні специфічні риси. Індекс транснаціональності. Основні особливості діяльності ТНК. Трансфертні ціни. Роль ТНК у міжнародних економічних відносинах.

Змістовий модуль. 2 Міжнародна економічна система, її складові елементи та тенденції розвитку.

Тема 6. Міжнародний кредит. Міжнародний ринок позичкового капіталу та його структура. Міжнародний кредит. Принципи міжнародного кредиту. Функції міжнародного кредиту. Суб'єкти світового кредитного ринку. Форми міжнародного кредиту. Лізинг, факторинг, форфейтинг. Зовнішня заборгованість.

Тема 7. Світовий ринок праці. Визначення світового ринку праці. Сегменти світового ринку праці. Нові риси світового ринку праці. Фактори, що впливають на світовий ринок праці. Сучасні тенденції світового ринку праці.

Тема 8. Міжнародна трудова міграція. Сутність і основні види міжнародної міграції робочої сили. Причини міжнародної міграції робочої сили. Регулювання міжнародних міграційних процесів. Іміграційна політика країн-імпортерів трудових ресурсів. Еміграційна політика країн-експортерів трудових ресурсів. Особливості формування й розвитку світового ринку праці.

Тема 9. Світова валютна система. Міжнародні валютні відносини. Валютна система. Національні, міжнародні й світові валютні системи та їх елементи. Еволюція світової валютної системи. Система золотого стандарту, Бреттон-Вудська і Ямайська системи. Європейська валютна система. Поняття валюти та її види. Конвертованість валюти. Валютний паритет і валютний курс. Міжнародна валютна ліквідність. Міжнародна розрахункова одиниця. Валютні ринки, їх види та структура. Об'єкти валютного ринку. Котування валют. Спот курс. Крос-курс. Основні валютні операції. Форвардні контракти. Валютні деривативи. Ф'ючерсні контракти. Свопи. Валютний арбітраж. Опціони. Валютний ринок України.

Тема 10. Міжнародні розрахунки. Міжнародні розрахунки. Типи і види міжнародних розрахунків. Форми міжнародних розрахунків та їх характеристика (документарний акредитив, інкасо, банківський переказ, відкритий рахунок, розрахунки вексями та чеками).

Тема 11. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага.

Платіжний баланс, його структура і методологія складання. Чинники, що впливають на платіжний баланс країни. Методи державного регулювання платіжного балансу.

Тема 12. Міжнародна регіональна інтеграція.

Міжнародна економічна інтеграція. Об'єктивні основи та суть економічної інтеграції. Види торгово-економічних союзів. Зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, повні економічна інтеграція. Європейські інтеграційні процеси. Європейський Союз. Інтеграція східноєвропейських країн. Північно-американська економічна інтеграція-НАФТА. Економічна інтеграція у Латинській Америці. Потенціал і особливості регіональної інтеграції країн Азії. Інтеграційні зусилля арабських країн. Взаємозв'язки країн Африки.

Тема 13. Глобалізація економічного розвитку.

Глобалізація як вища стадія інтернаціоналізації світової економіки. Визначення глобалізації. Передумови розвитку глобалізаційних процесів: виробничі, науково-технічні, та технологічні; організаційні; економічні; інформаційні; політичні; соціальні та культурні. Позитивні наслідки глобалізаційних процесів. Негативні наслідки, потенціальні проблеми та небезпеки глобалізації.

Тема 14. Інтеграція України у світову економіку.

Об'єктивна необхідність інтеграції України у світове господарство. Об'єктивні можливості інтеграції України у світову економіку. Основні напрямки, форми, суб'єкти зовнішньоекономічних відносин України. Роль економічної реформи в інтеграції України у світову економічну систему. Напрямки адаптації України до міжнародного поділу праці.